EL·POBLE·CATALÀ

PUBLICA UN NÚMERO CADA SETMANA

Redacció y Administració: ESCUDELLERS, 33, principal

DISSABTE, 27 DE MAIG DE 1905

ANY II * * BARCELONA * * NÚM. 29

PREU D'UN NUMERO SOLT: DÈU CENTIMS

SUSCRIPCIÓ: UNA PESSETA TRIMESTRE

VIATGE EN VA

El nostre Eximenis, en el séu *Tractat de regiment dels Princeps* els hi ensenya que deuen conexer les ciutats pera esquivar l'ignorancia, car en elles *cascú veu dels altres que fan, e que dien, e com viuen: e axi aprenen.*

Els ministres responsables de Madrid cregueren també que'l Rei devía aprofitarla aquesta ensenyansa, y per tribut an ella, el duen a Fransa y a Anglaterra, les dues patries lluminoses de l'Europa, els dos centres de difusió de la vida moderna, civilisadora y lliure.

Y'l Rei, voltat del negre seguici de una Espanya endarrerida, se trobarà demà davant la magestat y l'esplendor de les cultures vives, y, al mirarse cara a cara les dues antinomies, el jove Rei del Estat decrèpit defallirà contorbat de lo que 'l voregi, lo més primitiu y ingenu, les desfilades de soldats y les casseres, les recepcions palatines y 'ls esports... La película aturdidora's reproduirà continuament, y bon goig si garbellant el mareig de visques y musiques, multituts y coloraines, reb el séu front com impressió falaguera, el suau refrec de ales de l'ilusió amorosa.

Passarà 'l Rei per la Fransa reformadora y ningú aturarà la séva atenció distreta pera dirli lo que en el concert dels pobles significa aquella República, camp d'experimentació de les transformacions socials filles de nostres necessitats modernes, y terra destinada per l'Historia a donar al món el model futur de la nació democràtica. Potser, de pas, algú li recordi que Fransa s'ha dit «la filla gran de l'Iglesia» però qui sab si faràn adonarli que trepitja 'l país aont la Llei amida ab un racer igual a tots els homens; aont sols la propia voluntat y la propia inteligencia, l'esfors del bras y la claror del pensament, estableixen y regulen la meravellosa armonía de les desigualtats socials. Possible que ningú gosi dirli que, allí a l'ombra del règim actual, l'ensenyansa y les obres públiques s'han desenrotllat com ni 's somnià en els precedents règims, y com de la mà d'ell, el pressupost d'escoles s'ha triplicat y l'extensió dels ferrocarrils doblada...

Potser li parlin de la guerra del 70, y al referirli aquella tragedia no trobarà al séu voltant als autors de la desfeta. Y li hauràn de comptar ab mitjes paraules que sedàn feu rodolar una corona, que 'l general Bazaine, rendita Metz, no fou més tart ministre sinó que morí avergonyit y expatriat, y que Ollivier, el primer conceller de Napoleó tercer quan la declaració de guerra, vell y desconegut, encara avui no gosa tornar al immens Paris.

Passarà 'l Rei, després, per Anglaterra y llurs institucions mercantils que la enllassen a les glories del treball li restaràn desconegudes. No descobriràn sos ulls aquella superioritat de costums y d'educació nacional que respecta les iniciatives, fortifica y desenrotlla 'l caràcter y l'instint d'independencia, y fa que 'ls infants s'avesin a comptar ab si matexos, y 'ls homens, ab el tossut esfors de ses energíes lliurement associades, se fassin séu'l món. Veurà lo superficial, lo merament extern de sa organisació política y social, però no endinzarà 'l pensament en l'ànima de les coses, y aquella constitució soberana, que té per soca de set centuries la *Carta Magna libertatum* no 's revelarà ab totes ses intimitats y sa hermosura al séu cor y al séu pensament, com se revelen sols al aimat les de l'aimada. Sabrà, en tornant, que ha corregut l'Estat de millors esquadres, no la terra en que arrela més fons y a les entranyes la beneída llibertat. Y la Anglaterra civilisadora, aquell geni de l'Humanitat que furga per constituir una federació vastissima de ciutadans lliures ab les terres que colonisa, quedarà pera ell incògnita, no mostrant ab la plasticitat del exemple la tardana llissó de que servexin les colonies pera altra cosa millor que, explotarles, sembrarhi la immoralitat y dexarles barbres.

Es per això, perque creièm que son en và aquestos viatges. Son fets a la llum dels escenaris polítics, ab projectors y bengales, no a la llum del sol, que es veritat y vida. Y axís al tornar a la casa pairal l'expedició ostentosa, Espanya seguirà per tradició y per idiosincrasia cada dia més lluny espiritualment de les terres visitades, que per viatges reials que 's fassin, en la vía de la civilisació jas'eus ha escapat el tren. Podrèm apuntar en el balans de tornada, obsequis y atencions, afalacs y discursos, flors de paper y salves, potser una boda emparaulada, qui sab si compromisos que 'ns costin suors y sang!... Lo que no podrèm apuntarhi es l'esperansa, color de rosa, d'una vida nova per la pau y la llibertat, pel treball y la justicia.

FRANCESC RODÓN

ELS MONSTRES EN L'ART

En la Biblioteque des arts apliqués aux métiers *que publica la casa Flammarión, ha sortit un volúm que tracta de materia ben suggestiva: els Monstres en l'Art.*

Per ses pàgines riques en documentació passen els mil fills del Deliri... Qualque instint misteriós ha dut els homes de tot temps a complaures en aquesta impotenta violació del ordre natural que representa la concepció del monstre. ¿Será potser per un fosc desig de venjansa als crudels venciments ab que la Natura combatuda sab castigar sovint l'humana superbia? ¿O consistirà, mellor, que ab aquesta exteriorisació en el monstre, les torturas de l'ànima se fan més lleus, perque precisament el saberles vestir d'una semblanta objectivitat, es la suprema victoria sobre d'elles?... Quant el Dolor, fentse materia artistica se vesteix d'eternitat, guanya redempció y purifica en serenitat, a l'ànima dolorosa.

Molts cops sospito si l'horrible malestar dels esperits en aquets nostres dies, tindrà per causa que impotents pera crear monstres, tot dolor resta líricament en ells y acaba per emmetzinarlos en les arrels matexes del existir... Si vols, germà meu, conservarles ben vives fes que tot bé y tot mal que t'arribi no 's deturi y estangui en tú, mes per tú circuli fins a tes obres. Que, talment l'aigua viva, *el bé y el mal* vius *saben fecondar; y sols quan se deturen entren en corrupció. Que tota alegria y tot dolor te sien esperó de activitat. Quant rebis afront en una galta para l'altra a nou afront, mes no pera avaricios amant guardarlos sino pera generosament trasmetrels. Fabrica hermosures, ab la pasta de tes alegries; y ab la pasta de tos dolors, si no pots fabricar hermosures, fabrica... monstres. Y posa en ells ton dolor enter, enter pera que ton ànima en resti neta y qualsevulla nova alegria y qualsevulla nou dolor que vinguin trobin desembrassat el palau pera l'hostatge d'unes hores...*

Axís el llibre de que us parlo es el Panteó de la tortura humana. Purgada l'ànima del dolor que infantà els monstres, ha pogut crear les altes perfeccions exemplars. Aquestes Hidres, aquests Centaures, aquest Ca Cerber han fet possible la Venus guidiana; aquets griffes, aquets dracs, aquets cargolats dimonis han fet possible la Verge rafaelesca. Sempre, en l'hora vernal de tota civilisació, Teséu vencerà y matarà al Minotaure. ¡Més ai, que 'l Minotaure es el germà gran de Teséu!...

¡ Aquella "hidalguía" !

Dissabte passat, tercer aniversari de l'independencia cubana, el *Progrés Autonomista* volgué celebrar diada tan fausta pera tots els que tenen com ideal la llibertat dels pobles.

Refiats de viure en un país que s'anomena lliberal, ont teòricament cadascú pot fer lo que li sembli, mentres els séus actes no siguin contraris a les lleis o en perjudici de tercer, els del *Progrés* guarniren la balconada, arborant en ella la bandera de l'estel solitari, símbol de la jova República Cubana, y organisaren un banquet.

Mes no contaven ab que Espanya es la clàssica terra de l'absurde en acció, de lo arbitrari convertit en llei y la llei en cosa escepcional. Y quan més tranquils estaven ordenant els detalls de la festa, vingué una ordre del governador a ferlos retirar la bandera y sospendre l'àpat. ¿En nom de què?

En nom del *perquè sí*, del capritxo erigit en principi de govern.

L'*hidalgo* — aquell sempre rediviu *hidalgo* que s'entatxonava d'engrunes de pa la barba pera fer creure que havía dinat y guarnit d'aquesta manera anava pels carrers ab *fiero y altivo talante* malgrat la panxa buida,— no necessita d'altra raó pera fer de les séves, allí ont li sembla que no hi ha perill de rebre.

¡Hèusela aquí tota la séva *hidalguía!* Orgullós ab els que creu febles, els afronta perquè 'ls té per incapassos de revolta; mes quan li ensenyen les dents, quan no sap com sortirse dels mals passos a que l'ha dut la séva ridícola temeritat, aleshores passa per totes les baxeses de la més depriment reculada.

¡Pero ai del qui les hi recordi!

L'*hidalgo* vol viure fora de la realitat, en un món de falsa grandesa que sols existeix en la séva fantasía, ab engrunes de pa a la barba pera ferse l'ilusió de que té la panxa plena.

Per això arruga les celles y posa cara de vinagre, si veu en un balcó la bandera que li retreu la més fresca de les séves etzegallades.

Oh quin afront, quin abominable crim, gosar trèurel del seu endormiscament de sonàmbul remugador de glories passades, arborantli davant dels ulls la bandera de la *hija espúrea*, de la terra ingrata que 's revoltà contra séu, després de tants segles d'haverla generosament civilisada... y explotada. ¡Fora aquest drap odiós! ¡Fora aquest símbol execrable!

Ah, sí de la matexa manera pogués esborrar els fets consumats, si pogués arrencar del mapa el vivent testimoni de la séva ignorancia, de la séva dexadesa, de la séva rapacitat, de la séva impotensa. ¡No duraría gaire aquesta jova República cubana que ha comès la *villania* de fer més pera la séva prosperitat en tres anys d'independencia, que en segles d'estar sotmesa a l'*hidalguía* dels nets d'Hernan Cortés y de Pizarro!

Això de que en tres anys els cubans hagin creat més escoles y fet més vies de comunicació que ell en tants segles, que hagin sanejat el país y moralisat l'administració y la justicia, que en temps del seu domini eren refugi d'afamats y bandolers de levita, no 'ls ho perdonarà mai l'*hidalgo*. Què 'ls ha de perdonar si es mirall elocuentissim?

Mes tota la séva rencunia no li serà empatx pera que, demà que li convingui, se dirigexi ab paraules emmelades als cubans, recordantlos tot allò de *los lazos de la sangre* y demés galindaines, fórmules artificioses ab que cobreix sempre la demanda vergonyant de l'almoina o servei que necessita. Ara mateix està fent un captiri pera axecar un monument al Quixot. Ja se n'ha ben guardat de consignar, entre mig dels florejats y retòriques de guardarroba ab que ha farcit la séva crida a les repúbliques americanes demanantles quartos, ja se n'ha ben guardat de consignarhi que aquí la bandera d'una d'elles es considerada com un símbol subversiu, com una cosa vergonyosa, abominable, indigna d'onejar als quatre vents. ¡Perquè l'*hidalgo*, encara que vessi odi son cor, sempre té paraules de mel en la boca quan necessita alguna cosa. Ab l'una mà arrenca del balcó del *Progrés Autonomista* la bandera de la República cubana: l'altra l'allarga fins a Amèrica demanant els diners que li manquen pera glorificarse ell mateix, al glorificar— ¡oh soberana Llei de Ironia! — l'obra que es la suprema condemnació de tots els séus vicis y seculars defectes.

Ja ho sabeu, cubans: l'*hidalgo* vol ignorar la vostra bandera. Aquí ont el 14 de juliol engarlandèm els balcons ab llassades y teles tricolors, no podèm arborar la senyera de l'estel solitari.

Y es perquè els tres colors de la bandera francesa, encara que simbolisin la LLIBERTAT, l'*hidalgo* n'ha fet tant abús d'aquesta paraula, que a l'últim s'ha arribat a creure, que la paraula ho era tot, sense que en ella estés inclòs quelcòm d'aplicació material y pràctica.

Per això permet que voletegi triomfalment la bandera francesa y fa treure la cubana dels balcons.

No sab veure, pobre curt de vista, que si per ell la Llibertat es un mot tant sols, pera 'ls demés que no somnien es el Verb fecond de totes les llibertats.

TEXTES QUE PARLEN

Pel nivell dels governants y de llurs idees, pot esbrinarse quína es l'intensitat social dels pobles, y quin motor o quín lastre duen a l'obra humana de la civilisació universal.

Espanya y els Estats Units viuen lluny, més anys endarrera toparen en el camí de l'historia, y de la topada, naturalment, l'Estat més feble en civilisació, la fantasiadora Espanya, en quedà malferida. En aquell moment ens donarem compte de que havíem sigut vensuts perque deviem serho: teniem pitjors esquadres y pitjor exèrcit; y, més que això, perque era rudimentaria la nostra ensenyansa, descuidada la producció, oficinesques les Universitats, y buid d'ideals positius y feconds el geni de la rassa.

Però es major encara l'abím que 'ns separava y ens separa d'aquell poble. No sols no tenim res progressiu y nou, sinó que ni tan sols sabèm vestir ab deix modern lo vell. Aquí tot sembla petrificat, com si Espanya fos un poble fòssil, un esbart de momies animades, y quan elles parlen un creuría que per boca dels espanyols d'ara s'expressen els homes de tres y quatre centuries passades.

Igual que les demés manifestacions polítiques y sociològiques, les relacions entre l'Iglesia y l'Estat participen a Espanya d'aquest encarcarament, d'aquesta vida retrospectiva de museu arqueològic. Per això molts documents d'autoritats eclesiàstiques d'avui tenen l'aire d'informacions y sentencies del Sant Ofici, y no's troba gairebé en ells l'adaptació al medi, y aquell esperit de culta tolerancia que preconisava en algunes Encícliques el mateix Lleó XIII. Lluny d'aquest criteri, la nota dominant es diria que es rebelarse contra tot lo que sía actual, contra lo que es viure en consorci espiritual ab el sigle en que 's respira.

Aquesta tònica acostumada bategava també, en la darrera Instrucció pastoral del Cardenal Casañas, car ella respòn d'un modo perfecte a la forma usual de la literatura eclesiàstica espanyola. En aquell document, a posta de la capella evangèlica del carrer de Rosselló, es deia:

«Tots veiem còm s'aplica aquest article onzè, còm s'ataca impunement a la religió catòlica ab una condescendencia tal, que en el fons equival a una vera llibertat de perdició, a un dret impío y absurdo que 's concedeix a la prempsa, als professors y als mitins revolucionaris.

»Si haurien resultat a l'Iglesia y a l'Estat, de la continuació de l'unitat catòlica majors mals dels que han vingut de la situació en que ha colocat a Espanya l'article onzè de la Constitució, ab totes aquestes llibertats *nefandas* que són la llur conseqüencia y aplicació, constantment tolerada o consentida pels governs, ja ho saben els autors del referit article, que han donat compte en el judici de Déu; y ho sabèm tots per propia experiencia, els que presenciem l'estat de desballestament moral y social de nostra infortunada nació».

Al costat d'aquesta literatura genuinament espanyola, podèm posarhi algunes línies de Monsenyor Ireland, el gran Cardenal yanqui, un dels homes que fan honor an aquell país. Escòltinlo nostres lectors:

«Un sigle ha acabat y un altre comensa. Aquest sigle serà lo que nosaltres el fem ser. Serà nostre com fruit del nostre treball... ¡Bisbes, clergues y laics, germans méus tots, ab quins mots us diré la responsabilitat que pesa damunt nostre!... No oblido pas que la gracia de Déu es indispensable pera 'l compliment de nostra missió, però Déu farà lo que li correspongui, y nosaltres havèm de fer lo que poguèm, perque ab massa freqüencia sembla que 'l Senyor hagi de ferho tot. Hi ha catòlics (més a Europa que no a Amèrica) pels qui 'l present no es viscut fins llarc temps després d'haverse convertit en passat. Y el món acaba d'entrar en una nova fas; el passat no tornarà; la reacció es el somni d'homes que no hi veuen ni hi senten, homes que estàn asseguts a les portes dels cementiris, plorant sobre les fosses que ja no s'obriràn més y per les quals obliden el món vivent.»

¿No revelen aquestos dos textes, dos pobles y dues civilisacions? Una es aquella que ha improvisat una llar de cultura immensa en la jove Amèrica; l'altra es la supervivencia de edats passades en un apèndix d'Europa. Una pot representarse pel Capitoli de Washington; l'altra per la rendició de Santiago.

* * *

Però podría dirse molt més comparant aquestos dos pobles, adolescent y voluntariós l'un, vell y ranci l'altre, extrems oposats de la vida, rutes contraries de la civilisació. Mes com a síntesis de tota altra comparansa, no estàde més agafar textes dels Quefes d'un y altre Estat, els qui, per serho, han de representar, naturalment, la concreció dels respectius pensaments nacionals, la mentalitat més depurada y més específica dels dos pobles que governen.

Y en efecte, prenèm unes lletres del Rei d'Espanya, D. Alfons XIII, y llegimhi:

«Que pongo verdadero empeño en ver resuelto este asunto — el de la Capella evangèlica del carrer de Rosselló — según lo claramente establecido en el texto de la ley fundamental y las posteriores disposiciones ejecutorias de la misma, pruébalo el hecho de haberlo puesto á discusión hace ya días en el Consejo de mis ministros, y buscado de consuno con ellos el medio más eficaz de corregir un abuso incompatible con la legislación vigente y los unánimes sentimientos de la nación española.

»Como rey católico é hijo sumiso y creyente de la única Iglesia verdadera, me apena profundamente este nuevo atentado á la fé de nuestros mayores y á la Religión del Estado, cuyos destinos ha tenido á bien confiarme en estos momentos la Divina Providencia».

Escoltèm, després, lo que diu En Theodor Roosevelt (1), el President de la poderosa República Nortamericana:

«Podèm felicitarnos de viure en un país y en una època ont sía possible celebrar el día religiós en totes les Iglesies y aont els pastors de totes s'unexen pera festejar la reconstrucció d'una Iglesia qualsevulga... Entenc que l'esperit de llibertat que anima als nostres pastors, y que, per sort, es troba en les diverses Iglesies del nostre país, pot ser considerat com una idea distintiva de la concepció religiosa a Nort Amèrica. Y considero, també, com una fortuna que aquestos matexos homes hagin pogut combinar llur fervor en l'acompliment de l'obra del Senyor ab la pràctica de la caritat envers llurs germans, encara que 's trobin separats d'ells en les coses no essencials.

»Les forces del mal són poderoses en aquest sigle y en aquest país, com ho han sigut en els passats, y els que volen realisar l'obra de Déu trobarán abundosament ocasions pera exercitar llur zel combatent l'enemic comú, y dedicantse a practicar ab els séus conciutadans d'una religió diferenta una acció de generosa rivalitat, conseguint axís escampar el major bé possible entre 'l poble sencer, que 'ns envolta».

A Espanya no 's podría compendre un llenguatge axís. No en va es l'assiento de les columnes d'Herculi. No passèm més enllà. En cambi a Nort América poden alsar gloriosament a l'illa de Bedloer, davant de Nova York, la colossal estatua de Bartholdi, «La llibertat iluminant al món».

(1) Tinguis en compte que En Roosevelt es un esperit fondament religiós, verament mistic, y que en el mateix document, del qui reproduim aquestes frases, defensa que s'encaminin les manifestacions essencials de la vida dels séus conciutadans a la comprensió de les aspiracions religioses.

LITERATURA

El pilar de sis

(Quadret penadesenc)

Prou que l'havíen predicat al Fèlix de la Gleva, tot esmorzant a casa séva, aont estaven hostatjats l'Isidro de Rabassó, cap de colla dels *Xiquets de Valls*, y 'l Ton Graller, perque 'l tossut del Fèlix, més tort y rampellut qu'una branca de garrofer, cedís als seus precs de que, com venía fent cada any, parés el *pilar de sis* a la Casa de la Vila en sortint l'Ajuntament d'ofici.

Prou li deien que refiant d'ell no havien compromès a ningú pera pararlo; però ell, tossut:

— ¡Que no y que no! Que ja havía fet a tots y no tenía confiansa en les séves forses.

Y no 'l tragueren d'aquí. Y la festa major d'aquell any, sense'l *pilar de sis* del Fèlix de la Gleva, sería, com deia 'l Ton, com un dinar de festa major sense sopa de macarrons.

Res, que 'l trobaren de mal temple. Tot justament aquell mateix demati l'havía contristat el Cisquet Bové, un xicot més bo que 'l pà de casa, treballador com cap altre de la vila, qu'estava al *frente* del magatzèm de vins d'un *mussiú* anys ha aposentat a la vila, y tan ben plantat y forsut, qu'un bocoi ajegut ple de ví, d'un cop de mà, ajudat de bona pitrada, el posava dret de testa; y l'havía contristat y posat de mal humor, perque ¡com qui no diu res! li havía demanat la mà de la Felisseta, que, com única filla, era pubilla del millor camp dels voltants de la vila, una terra que tot era fetxe, y d'unes quantes parades de vinya, que abans d'aquesta porqueria, d'això de la filoxera, produien cada any una tentrena de botes de ví. Ja ho sabía que la Felisseta y 'l Cisquet s'estimaven, y que la Rosa, la séva dona, n'estava tota cofoia del Cisquet, perque era un minyó de bé, bon fill, tant, que desde la edat de divuit anys venía mantenint a la séva mare, la viuda Bovera, una pobreta dona mig inutilisada pel reuma, agafat de tant rentar bugades y fregar rajoles de les cases riques, fins que 'l Cisquet, que havía sigut un noi aplicat, que a estudi era sempre 'l número hu, li va dir: — ¡Prou, mare, ara em toca a mí! — Perque 'l senyor *mussiú* va protegir, ensenyantli de portar els llibres y de trafiquejar ab els vins, coses que aprengué ab gran facilitat y inteligencia. També li agradava forsa an ell el Cisquet, y havía tingut un disgust tenirli de negar la mà de la Felisseta; però era un altre'l séu pensament: el seu magí feia temps que botzinava la idea de casarla ab el seu cosí Feliuet, passats uns quants anys, ja que no més ne contava que quinze, que li era padrí de fonts y marmessor dels béns, puig era orfe de pare y mare, y... — vaja, que no 'l vull parar més lo *pilar de sis!*... Ja hi fet a tots; bé prou que trobareu qui 'm rellevi.

— Però, Fèlix; no més aquest any y prou, — insistía l'Isidro de Rabassó.

— ¡Que no y que no!...

— No prediquis més, Sidro, — digué de sobte 'l Ton. — Ja sé qui 'ns treurà del compromís.

Y encarantse ab el Fèlix, continuà:

— Ja ho veureu, Fèlix, qui 'l parará el *pilar*. Després ja me 'n sabreu donar raó... Anèm, Sidro, que l'Ajuntament ja deu estar a punt d'anar a ofici.

Y 'l Ton y l'Isidro dexaren al Fèlix, que deia:

— Ja m'agradarà que surti qui 'm rellevi; però que estigui ben forrat de corpulencia y que no li falti braó, si no vol caure en una baxesa... ¡Diantre de Cisquet!... venirme tot justament avui, el dia de la festa major, a contristar demanantme la mà de la Felisseta! ¡Diastre de xicot!

* * *

El sol, un sol d'agost que caldejava la atmòsfera, dexava caure sos raigs ardents, implacables, sobre la gran gentada, que omplenava de cap a cap el carrer de la Cort, que, desafiantlos impertèrrita, produía ab sa cridoria un rumoreig d'onada y s'empenyía al entorn d'una gran taca blanca que, davant de la Casa de la Vila, senyalava la presencia dels *Xiquets de Valls*, tots ells en cos de camisa y espitregats, ensenyant sos pits colrats y brassos nervuts y ossosos. Havíen fet ja els *quatre pilans de vuit*, la *torra de set* y 'ls *cinc pilans de set*, y faltava no més, pera acabar la tanda, l'*espadat de sis*, que cada any se reservava pera en Fèlix de la Gleva, que ab tot y la séva posició de pagès propietari acomodat de la vila, el día de la festa major tenía a gran honra portar al balcó de l'Ajuntament l'airós *pilar de sis*, que ningú parava ab la fermesa y seguritat d'ell, entre 'ls aplaudiments y entussiasmes de la gran gentada que s'aplegava al carrer de la Cort pera admirar els *castells* dels forsuts *Xiquets de Valls*.

Per això aquell any causava extranyesa veure al Fèlix assegut al brancal de la porta de casa séva, allà al comens del carrer dels Ferrers, trajejat de gala, ab el vestit de lluenta alpaca negra; la ermilla desbotonada, ensenyant la blancor immaculada del pitral de la camisa planxada y la faxa de seda vermella; al cap la nova barretina musca, prenda que no havía volgut dexar mai, plegada cuidadosament sobre 'l front en forma de barbacana de teulada, y a la boca 'l cigarro puro ja mig cremat, que feia passejar per entre 'ls llavis ab posat d'estudiada indiferencia y d'home felís y satisfet de sí mateix.

Y amics y coneguts y tothom que passava per davant séu, li deien, ab extranyesa:

— Y doncs, Fèlix: ¿y el *pilar de sis*, qui 'l farà?

— Bah! — contestava ell ab certa orgullosa satisfacció, — un o altre deurà pararlo: jo ja hi fet a tots; m'hi retirat ab mitja paga.

Y totes les converses versaven sobre la *retirada* del Fèlix de la Gleva, y hi havía gran curiositat per veurer qui sería que fes un punt d'home posantse en l'arriscat lloc, a *segons* del *pilar de sis*.

Y aquest anava a alsarse, y encara ningú sabía, excepte 'l Ton Graller, l'Isidro de Rabassó y 'l Tomaset, el millor *ters* dels espadats, qui era l'atrevit que havía de substituir al Fèlix de la Gleva.

* * *

Un cop format y ben lligat el sòcol, una especie de tolús de carn humana, fort y macis com mur ciclop, que havía de resguardar *al espadat* d'esllavissades, y al centre del qual aparexíen les amples espatlles d'un atleta, que havía de servir de pedra fonamental a la movedissa pilastra, sortiren de la Casa de la Vila 'l Tomaset y un jove de tipo menestral,

ben plantat y forsut, de cara seriosa y expressiva, sense ermilla ni americana, la camisa desbotonada y arremangada de mànegues, al cos una faxa negra de molts toms, arremangat de pantalons fins a mitja pantorrilla, descals y al cap barretina musca caiguda per darrera.

Un remoreig d'extranyesa succeí a les converses dels que 's trobaven al entorn dels *Xiquets*, y un nom surtí de totes les boques, pronunciat ab espasme: —¡El Cisquet Bové!... quin nom, com trasmès per una metxa, recorregué carrer de la Cort amunt, arribant la nova a cal Fèlix, en el precis moment en que 'l Cisquet se plantava sobre les espatlles del atleta y desaparexían la meitat de ses cames, enterrades per un verdader llenyar de brassos.

Un llarc aplaudiment, acompanyat de crits y exclamacions d'entussiasme, ressonà al aparexer sobre aquell mar de caps que onejava per tots els àmbits del carrer la interessant y simpàtica silueta del Cisquet, que ferm y serè, sense arrogancies ni fatxenderies, se disposava a sostindre sobre ses espatlles l'esbelt y movedís *pilar de sis*, aquell mateix espadat que 'l pare de la séva estimada Felisseta havía parat durant tants anys el dia de la festa major. Ara ho veuría el Fèlix de lo que 'l Cisquet era capàs de fer pera interessarlo a son favor.

En aquell moment un crit d'esglai sortí del balcó de cal Fèlix. Era la Felisseta, que ab gran congoxa exclamava, tot guaitant per sota el vano que li feia de pantalla:

—¡Jesús, Déu méu!... ¡Es el Cisquet! Y abocantse a baix al carrer, cridà com folla a son pare, que de puntetes guaitava atontat per sobre 'ls caps de la gent:

—¡Pare, pare! ¡Corri per Déu a ajudarlo!

—¡Dimontri de xicot!... —deia 'l Fèlix, no sabent lo que li passava.

—¡Corri, pare, que me 'l faràn malbé!

—¡Sí, hi vaig!... ¡Dimontri de xicot! Y fugí corrents; empenyent a la gent, que de bon grat li obría carrer, comprenent tothom lo que en aquells moments passava en l'interior del Fèlix.

***

Les gralles comensaren la característica tocada *dels Castells*, y 'l Tomaset, apoiant el peu dret a la faxa del Cisquet, y les mans a les espatlles, se li enfilà a sobre tot dientli:

—¡Fort va, Cisquet! —Y veient al Fèlix que arribava tot decidit, continuà: —Aquí tens al Félix: ¡ànimo que la Felisseta es téva!

El Fèlix, d'una estrebada, se tragué la americana y l'ermilla, que donà a un *xiquet*, y atansantse al peu del *espadat* s'introdují per entre aquell enredat llenyar de brassos, y, com si fossin estenalles lés sèves mans, de forta y segura grapada, quedaren aferrades als genolls del Cisquet, mentres li deia:

—¡Animo, fill meu!... ¡Aguanta ferm, que la Felisseta 't contempla!

El Cisquet no contestà; però sí dirigí una enternidora y expressiva mirada al Fèlix, que li feia espurnejar els ulls. ¡Què 'n deia de coses aquella mirada!

En tant, les gralles anaven tocant, exint d'elles unes notes tan trèmules y llastimoses, que més semblaven gemecs que no altra cosa; y 'l *quart* se colocà sobre 'l Tomaset, y 'l *quint* anava pujant seguit del *Enxaneta*, que feia la penosa ascensió, sense gosar dirigir la vista a baix, aguantant l'alè, temorós de que 'l séu mateix respir pogués desfer el *castell* abans d'ésser terminat.

—¡Animo!... ¡Amunt!... ¡Aguanta, Cisquet!... —cridaven de per tot arreu.

Y l'*Enxaneta* anava pujant, poc a poc, assegurant son petit peu nú al ventre de les cames, y enmotllant sos brassets als cossos del que trobava a son pas, lo mateix que branquilló d'eura trepadora per soca de pollancra...

De quan en quan petites convulsions, com si fossin esgarrifanses de fret, feien trontollar tot el *pilar;* però no era res: el Cisquet se redressava y 'l *castell* tornava a quedar equilibrat, ferm, segur.

—¡Amunt, *xiquet!*... ¡Ara!... ¡Ja es a dalt!...

Y les gralles emitiren el toc d'*aleta;* aquella nota prima, estrident, sostinguda de cop y trinada després, acompanyada del redoble dels timbals, que es la senyal de que l'*Enxaneta* ha arribat al cim y que 'l *castell* queda terminat, y ressonà un axordador aplaudiment y 's reproduiren les exclamacions y crits d'entussiasme.

—¡Al balcó!... ¡Al balcó!...—cridaren de sobte alguns, generalisantse ben prompte la petició de que l'esbelt *pilar de sis* fos portat al balcó de la Casa de la Vila.

—¡Sí, sí; al balcó!...—seguía cridant tothom.

Y 'l *pilar*, aquella extranya xemaneia de fábrica, comensà a moures poc a poc, però segura envers el balcó, y 'l Cisquet, perque vegessin que encara li sobrava braó y coratge, desprengué una de ses mans, que tenía aferrades a les pantorrilles del Tomaset, l'apoià a sa cintura, y aguantant el *castell* ab una sola mà, continuà fins que sigué arràn del balcó, entre 'ls entussiastes aplaudiments de la gran gentada; y una volta allí, la senyora del Alcalde, que's trobava al balcó, ocupat per un bell estol de senyores y per les Autoritats y convidats, allargá 'ls brassos al petit *Enxaneta*, que, somrient, s'hi dexà caure, y després el *quint* saltà també al balcó, y 'l *quart* s'aferrà fort als ferros de la baraua, y allargant la cama al Tomaset, aquest s'hi agafà, y tots dos pujareu també al balcó, dexant sol y descarregat al Cisquet, que sobressurtía per damunt la massa, victorejat y aclamat per tothom.

Y 'l fort sòcol s'esllevissà, desfentse com per encantament, y 'l Cisquet, al saltar a terra, se trobà entre 'ls brassos del Fèlix de la Gleva, que enternit, boi plorant, li deia, tot estrenyentlo amorosament contra son pit:

—¡Molt bé, fill méu!... Ets un plansó de nissaga forta, que sens dubte seràs un fort y ferm arrimo per la Felisseta!

—¡Oh, sí!... ¡Ella es qui m'ha donat coratge, ella que 's trobava tan alta, que he tingut de fer el *pilar de sis* pera arribarhi!...

R. RAMON Y VIDALES

*** **L'educador centralista ofereix als séus dexeples un aliment gens assimilable. No distingeix les necessitats a prevenir, les costums a tolerar, les qualitats y defectes que 's poden utilisar de son modo d'ésser. No esbrina quines ideas innates, quines particularitats amagades de son caràcter els porten a elaborar sos judicis d'un modo especial. ¡Aprofitant aquestes tendencies de sa naturalesa, còm s'ajudaría a l'espontaneitat, y a la varietat de l'energia nacional!...**

A la manera que un cirurgià tracta 'ls muscles del malalt, segons el séu temperament, el professor deuría apropiar la séva ensenyansa a la naturalesa dels dexeples y a les diversitats que 'ls de cada poble presenten. Desarrelar els nois, despèndrels de la terra y del grupu social aont tot els lliga, es condempnarlos a la inutilitat tot y deformant llurs ànimes.

Maurici BARRÈS

ALEMANYA Y EL MARROC

(Acabament)

XII

El Mediterrani

Mes an aquesta gegantina expansió colonial de l'Alemanya li mancará qualque cosa important: un punt nucleal mediterrani. Es certament aquest Mediterrani nostre, mar de sobirania. Talment com els *parvenus* a la fortuna cerquen sovint en un lloc vestit del prestigi d'una tradició nobiliaria una mena de pabelló que cobrexi la mercaderia de la llur originaria baxesa, y això fa freqüentíssim a tot arreu el cas dels rics qui adquirexen castells y residencies senyorials, axís apar que 'ls pobles pervinguts d'una bàrbara estracció, al arribar a imperial altura, cerquin consagració y visible senyal de domini en aquest mar d'ont son escampades constantment pera la conquesta mondial totes les civilisacions, successivament predonderantes en l'Historia.

Y aquest valor ideal havia de ésser molt més important pera l'Alemanya, en la que, com ja hem dit, un propòsit místic de reconstitució del Sant Imperi Romà constitueix l'íntima essencia de tota la política imperialista, y fa gaire bé necessaria una renovació imitativa del escenari en que l'antiga grandesa va jugar son paper, pera que servexi als drames y a les tragedies, y a les lluites y a l'apoteosi triomfal de la grandesa nova.

Però també en el pur concepte utilitari es el Mediterrani d'altíssim valor. L'influencia que en les rutes comercials del món va tenir el descobriment de la Amèrica, influencia que va sobre tot revelarse en el paper de preponderancia gaire bé exclusiva que ab això l'Atlàntic va guanyar, ha sigut en gran part contradida per l'obertura del canal de Suez, que donant un camí més ràpid pera el Orient ha retornat, aumentat encara, tota la séva importancia primitiva a la ruta mediterrania. Y vegis com en la maravellosa complicació de la plena vida universal en aquets temps nostres, les coses s'enllasen. Vegis com a l'influencia exercida en els esperits per la resurrecció ideal del antic Orient, influencia avui tan visible en les més elevades esferes de l'intelectualitat y de la sentimentalitat venen a juntarse una serie de concauses polítiques que donen al Orient modern una gran importancia utilitaria pera el treball dels pobles europeus; y diguis després d'això si es injustificada la emoció dels que en les senyals dels temps, motivades per l'intervenció en l'Humanitat de factors tan poc previstos un sigle endarrera, veiem els primers anuncis d'alguna gran festa humana que no podèm dir ben bé quina serà, però que ja dintre nostre, ens canta simbòlica y inefablement ditirambis de renovació.

Aquest renovellat valor comercial del Mediterrani ha sigut vist fa llarc temps y ha sigut obgecte de serioses preocupacions pera la política inglesa. La crisi comercial de que, durant la penúltima desena del segle XIX va comensar l'Anglaterra a ressentirse, motivada principalment pels primers passos de la concurrencia alemanya, donà lloc a una serie de treballs en que s'estudiaven detingudament les causes del mal, tot exagerant la séva extensió, segons el sistema habitual inglès pera 'l despertament d'energies patriòtiques (1). Entre aquets treballs va figurar una serie de *rapports* dels cònsuls, examinant la situació del comers universal en el punt respectiu de residencia, els més lleugers síntomes de decadencia del comers inglès, y els remeis que 'l cònsul considerava aplicables pera la salvació o millora de la situació. Y en un d'aquets *rapports*, el del cònsul del Caire, si no recordèm mal, s'afirmava decididament el definitiu enrunament del comers trasatlàntic, substituit, en proporcions que tot jorn havien d'anarse fent més decissives, pel comers mediterrani, comers que aviat (son paraules del cònsul), havía de donar el ceptre de la superioritat mercantil universal a Marsella o A BARCELONA...

Aquest renaxement mercantil mediterrani preocupà també a Alemanya, y ha fet que ella incluexi entre 'ls *desiderata* de la séva política internacional l'assoliment d'una influencia mediterrania, preludi d'una gran influencia a l'Orient.

XIII

El Marroc

El comers germànic, ab la séva avansada destrissima de *clercks*, havia comensat l'invasió mercantil del Marroc. Un fort predomini polític havia de seguirne.

Mes l'ambició alemanya topa allí ab altres ambicions. La resistencia dels naturals es factor que naturalment no té valor als ulls d'una gran potencia expansiva. Els drets, més o menys constatables, de la feble Espanya, tampoc podien entrar en compte, dada l'impotencia radical per part d'aquesta de ferlos efectius. Però l'obstacle seriós a la política expansiva alemanya, es l'existencia d'interessos, igualment forts y igualment ambiciosos de crexensa per part d'Anglaterra y de Fransa.

Encara l'isolament ab que respecte de l'altre quiscún d'aquests Estats portava la séva política marroquí feia la concurrencia, per dirho axís, lliure; y, tot aplicant la solució, prometía 'l triomf definitiu al més fort. Però últimament una inteligencia s'es produida entre Anglaterra y Fransa en aquesta qüestió. Y l'arreglo del 8 d'abril de 1904 entre elles, les colocava en situació de predomini, que, un cop fet efectiu, podía, ab qualsevol pretest adquirir caràcter d'exclusivitat, enrunant axís definitivament l'influencia alemanya al Marroc, y dexantla ab això mancada d'un punt nucleal pera l'ambicionada política d'expansió mediterrania.

En el número darrer de *La Revue des deux mondes*, Mr. Francis Charmes, censurant els recents actes d'intervenció alemanya en la qüestió del Marroc, diu que 'ls interessos comercials d'Alemanya al Marroc no són prou grans pera justificarles... ¡Mes en això precisament deu cercarse la causa d'aitals intervencions! Alemanya aspira a que sos minsos interessos d'avui crexin en importancia y logrin ferse decissius en últim terme. Y en la séva present mincería estava 'l perill de que la política preponderant de altres potencies els fassi totalment desaparexe y robi axís al Imperi tota esperansa en aquesta direcció.

No hi ha por d'això per ara. Els últims acontexements, que estàn presents en la memoria de tots, han constituit una gran victoria pera Alemanya. El discurs de Breme, el viatge del Kaisser, les declaracions de Bulow, l'alarma francesa, les interpelacions socialistes a Berlín, les respostes oficioses, tots els apassionats incidents del conflicte, que conflicte ha sigut, encara que, pera dirho axís *subterrani*, han conduit a una victoria que es un pas gloriós y decissiu en la via del Imperi. *Grosso modo* aquest triomf polític pot expressarse axís: *Anglaterra y Fransa no contaven ab Alemanya en la qüestió marroquí; d'ara endavant hauràn forsosament de contarhi.*

XIV

Senzilla pregunta

Mes ab això no ha conseguit Alemanya altra cosa que una igualtat de condicions en el Marroc respecte d'altres grans potencies.

El domini en un punt nucleal del Mediterrani es encara lluny!... Y Alemanya aspira decididament an això.

Si acontexements pròxims no li permeten esperar assolirho en el Marroc, ¿renunciará l'Imperi a l'influencia mediterrania?

XV

Senzilla observació

D'algún temps an aquesta part sovintegen a Alemanya, entre erudits y estadistes, els estudis sobre Catalunya y la séva llengua, historia y política, y sobre tots els problemes plantejats pel Catalanisme.

En les columnes de EL POBLE CATALÀ poden haver vist els nostres lectors la traducció d'uns articles del Dr. Schädel, professor de Filología romana a l'Universitat de Halle. La principal importancia d'aquests articles, estriba en que han estat publicats, no en una publicació erudita o literaria, sinó *en un periòdic político, orga oficiós de la política imperialista del Kaisser.*

XVI

Senzilla caricatura

En l'últim número de *Le Rire*, En Somm ha dibuxat la República francesa sentada al piano, ensajant una partitura en que 's llegeix: *España.*

Abaix diu:

EN ATTENDANT L'HÔTE ROYAL

— Vraiment de la veine d'avoir retrouvé le partition d'ESPAÑA.

XVII

Senzill comentari

Et nunc...

*** *Quan renunciá Sa Magestat la Corona d'Espanya en el séu fill Phelip Segon (retirantse a Yuste, aont termená la vida ab exemple admirable) entre altres lloables consells que li dexá, sigué un dirli: «Si voleu aumentar vostres dominis, governarlos ab acert y que 'ls respecti Europa, situeu vostra Cort a Bruxeles; si solzament voleu conservarlos, a Barcelona; y si voleu pèrdreis, a Madrid».*

DUC DE FRIAS (volúm imprés l'any 1729)

(1) Es, per cert, curiós, veure com s'ha dexat enganyar per aquesta exageració la superficialitat irremeiable de molts escriptors de qüestions polítiques y econòmiques espanyoles. ¡Y ab quina satisfacció còmica comenten ells la *decadencia* de la *pérfida Albión*... que precisament a hores d'ara ja s'es refeta d'aquell lleuger contratemps, desgraciadament pera l'enveja espanyola!

¡Amunt els cors!

Es una veritat que 'ls pessimistes no fan treball útil en política. Els hi manca la fe que dona vigor y energia a l'obra propia; y com si això fos poc, extenen la séva acció atuidora als elements que'ls volten, escampant arreu atmòsfera de desconfianses, de descoratjament y de fredor.

Contra aquestos temperaments, dels que desgraciadament n'hi ha per Catalunya, cal reaccionar, provant de llensarlos a l'obra positiva, al treball que fa enamorar de l'obra que 's realisa y posa damunt d'ella el mantell d'una benevolensa amplia y riallera, el tirat agradós d'un optimisme fecón.

Per aquesta causa es grat ensopegar notes que axequin els esperits a la serenitat del treball y de la vida, y una de elles, ben simpàtica, es l'article *Progressant* que, degut a la ploma den Miquel Argimón, publica en son darrer número la revista mensual *Fivaller*, una de les publicacions catalanistes més ben presentades y més seriosament escrites que veuen la llum.

Se diu axís en el mentat article:

«Si un esperit observador, lliure de tot prejudici, y ab conexement complert de lo que val y significa 'l moviment autonomista català, se posés a examinar se ena y reposadament, l'estat actual d'aquest moviment, comparantlo ab l'estat en que 's trobava en altres temps llunyans y en altres temps més pròxims, y en deduís conseqüencies pera temps veniders, ben segur que 'l resultat de les séves observacions seria ben optimista.

Solzament examinantlo d'una manera lleugera, y fent, sense entrar a les entranyes de la qüestió, les comparacions indicades, podrèm afirmar positivament lo que venim d'exposar.

Cert es que, comparat l'estat actual del nostre moviment ab el de dos o tres anys enrera, sembla, aparentment, que hagi minvat la séva forsa y la séva intensitat. Però no es axís. Lo que de debò ha minvat es l'agitació produida al toparse les doctrines velles ab les noves; l'excitació febrosenca per que va passar la nostra societat, quan de sopte, repentinament, sens ella prevèureho, se va trobar ab un esciat de llum vital que li feria 'ls ulls, acostumats a la foscor dels segles, y s'agitava y 's movía, potser una mica a les palpentes, però ab ansies indefinides d'anarse fent a la llum aquella, ab la que havía de caminar serenament, ab pas ferm, pel camí de nova vida.

Y avui, precisament en aquet nou periode en que 'l moviment nacionalista ha pres una orientació eminentment integral de tots els aspectes de la vida catalana, avui, repetím, es quan el nostre poble, acostumat ja a caminar entremig de la llum nova sense enlluernarshi, comensa a fer sa vía d'una manera pausada, però al mateix temps segura».

Aquest es el criteri real y alhora 'l patriòtic. Les lleis socials que marquen orientació als pobles no 's torcen, ni 's contradiuen, y Catalunya, encara que hagi perdut una veu de les séves reivindicacions y un o dos nucleus socials dels molts que a Barcelona apleguen als defensors de la terra, no va pas enrera del séu camí, que la sang no 's torna aigua, ni la historia s'interromp ni 's trenca.

Haurà emmudit *La Renaixensa*, y hauràn clos ses portes la «Lliga de Catalunya» y la «Nova Cathalonia», però això, molt sensible pels afectes que aquelles institucions ens guardaven, no pot mai representar que s'aturi ni 's debiliti la progressiva marxa del Nacionalisme, que extén cada día més la séva acció y guanya a cada hora nous esperits per Catalunya.

Les institucions que desaparexen son les que ja han complert sa missió desliuradora. No es això mes que 'l necessari tribut a la naturalesa. En el passat, al esclatar una nova primavera, la patria es trobà guarnida de flors. Ara algunes flors, vensudes pel temps, s'han mustiat y han caigut... Però sobre l'amplaria de la terra catalana comensen a colorirse 'ls fruits de benedicció.

¡Amunt els cors! Honrèm, com se merexen, els caiguts, però reconeguèm el just valor de les coses. Com ells han caigut avui, caurèm demà nosaltres, y la herencia de treball y d'abnegació que ens dexen, demà nosaltres la llegarèm a uns altres. Y Catalunya, triomfal y gloriosa sempre, afermarà, a cada día, a cada hora, la séva vida y 'l séu pervindre.

¡Amunt els cors!

NOTES POLITIQUES

El Governador civil, senyor Gonzàlez Rothvoss, va denunciar el número de nostre ardit confrare *La Tralla* que estava dedicat a commemorar el tercer aniversari de la proclamació de la República Cubana; va ordenar que fossin tretes del balcó de la societat «Progrés Autonomista» les banderes de Cuba y de Catalunya que al propi obgecte hi figuràven y va prohibir la celebració del banquet que progectaven celebrar determinats elements autonomistes de aquesta capital en homenatge de simpatía a la novella República.

Aquests actes d'*energía* realisats per nostre Governador basten per sí sols pera rescabalar l'*honor nacional* de les tremendes averies que va sofrir a la Gran Antilla.

Lo més sorprenent del cas es la passivitat demostrada davant d'aquests fets per les representacions diplomàtiques que Cuba té a Barcelona y a Madrid.

Es lo que deuràn haverse dit l'embaxador y els cònsuls, *ex-hijos espúreos de la madre patria:* — No té cap importancia 'l que les autoritats espanyoles hagin tret la bandera de l'Estel Solitari del balcó d'una societat; lo d'interès pera nosaltres es que 'ns la dexessin clavar al Morro... de l'Habana.

***

Ab motiu dels fets a que ha donat lloc a Barcelona l'aniversari de la proclamació de la República Cubana, els diaris de Madrid han aviat el reguerot d'insults a Catalunya.

Y ha tornat a sortir tot allò dels *separatistas* y de l'*integridad de la patria* y de l'*España inconsútil y una* y tot el repertori de frases indignades que sol guardarse pera semblants ocasions.

Doncs mirin, senyors *rotativeros*, si els hi hem de ser francs, a nosaltres la actitut de *La Tralla* y del «Progrés Autonomista» ens sembla ignoscentíssima. Al capdavall no han de conseguir que Cuba 's desfermi d'Espanya més de lo que ho está. No ho foren pas tant d'ignoscents els articles dels diaris centralistes y els actes del patrioterisme castellà que atiant als Governs y al poble a una guerra impossible contra 'ls *Tocinos Unidos* varen ser els principals causants de la perdua de Cuba per Espanya.

***

Un diari de Madrid, pera *castigar el odioso separatismo de los catalanes*, demana que 's mati l'industria de Catalunya obrint les fronteres al comers universal.

No passi cap ansia 'l confrare de la *Meseta*, doncs es molt possible que abans de gaire vegi satisfets els séus *hidalgos* desitjos.

Precisament el progecte forma part del programa de l'actual Govern y no passarà molt temps sense que 's traduexi a la práctica.

En quant a l'actitut de nostra terra, si 'ls Governs espanyols s'empenyen en empobrirla obrint les fronteres al comers universal, nosaltres ens reservèm el dret de tancar les nostres a l'*industria* castellana, escombrant la menjadora a tota la taifa de burócrates y de polítics que viuen a costa de Catalunya.

***

El moviment polític d'aquesta semana, com sempre, no registra idees sinó passions. A Biscaia moviment societari contra la propietat, a Saragossa guerra religiosa, y a Madrid intrigues maurosilvelines pera aguantar mig any més la situació conservadora.

Entretant la diplomacia juga a recepcions y a visites, y 's preparen casoris.

Be estàn els saludos y les encaxades y respectable es que qui vulgui es casi. Nosaltres de poder també 'n fariem de salutacions, y tampoc la refugiríem una conveni ent unió.

Saludaríem y 'ns abrassaríem a la cultura, y ben estrets fins a fóndrenshi. Y 'ns casaríem ab la llivertat, pera infantar una Catalunya nova, rica y plena com la de la cansó.

Tot lo altre 'ns ho veièm de portes en fora, ab la trista resignació del qui ha de pagar les joies, el xampany y les despeses.

En cambi 'l nostre casori 'ns portaría més glories que gastos. Fora la consagració de la llar nacional, l'afermament de la gran familia catalana.

Y l'Historia 's continuaría segura. Que si una boda de fa cinc segles l'aturà, la boda d'avui podría repéndrela.

Y l'Humanitat y 'l Progrés cantarien...

Tornemhi, doncs

Amic Aladern: Jo no sé si soc expert ni si sé llegir en les voluntats dissimulades o no. Vos ho dieu y si perque us ho créieu us ha vingut de nou que jo no m'hagi adonat de la intenció del vostre article «Llensats de la Patria», será que us haureu equivocat creientme lo que benèvolament me suposaveu.

Jo en ma resposta no vareig voler dir res més que lo que deía, y si la vostra intenció era altra que la de culpar a Catalunya del viatge dels nostres amics Puig y Isern, será que jo no vareig saber llegir. Y si llavores no'n vareig saber, tampoc ne sé avui que, davant del vostre según article me sento altre cop ple de disgust y de pena per les culpes que doneu a Catalunya de coses que no'n té.

Me dieu que hi cregut erros, y no'm plau gens l'afirmació perque sembla que axís me vulgueu treure responsabilitat de les meves afirmacions, ben meves, y jo la vui tota pera mi la responsabilitat de lo que dic. Además tot lo que 'm podíau haver dit, cert o equivocat, no hi feia cap falta, perque, prescindint de lo que era meu propi, analisant el vostre primer article y fent us solament de les vostres matexes argumentacions, queda igualment demostrat, y es innegable, tot lo contrari de lo que vos afirmàvau, resultant als ulls de la evidencia que En Puig y l'Isern no solament no son uns llensats de la Patria sinó que no podíen tenir quexa d'ella, perque pobre com es, encara, d'ideals, va saber estimar els séus; y per poca empenta que 'm dugués la ploma, no 'm costaría gens de relliscar cap a la afirmació de que haurien molt ben obrat els nostres amics volent sofrir tota mena de privacions pera quedarse a Catalunya y contribuir al séu enlairament, a la séva educació y a la séva cultura, produint en ella, dintre d'ella, y per ella, els fruits del séu privilegiat saber fer.

Vaig provar, doncs, sense gaire esfors, que no eren uns llensats de la Patria, y ara vos pera contradirho no logreu sortir d'un cercle de detalls insignificants que no reformen res ni anulen cap dita meva en concepte general.

Y és que (això ja ho vareig veure tot seguit) l'acte dels amics Puig y Isern, no era més que la excusa pera tornar a escometre (ja sabía també que vos hi teníau la mà trencada en això) l'assumpte de la falta de protecció que a Catalunya hi ha pera 'ls literats y demés artistes, ab la bona intenció (això sí que ho reconec) de sommoure els apàtics y ferlos reaccionar avergonyintlos a anatema sec.

Pera apartarnos axís del obgecte particular de la nostra improvisada discusió, jo us hauría agrait molt més que no m'haguéssiu contestat, perque els viatranys que ara heu emprès entrant de ple en aquesta qüestió, son els matexos pels quals no vareig gosar a seguir al excelent escriptor senyor Pous y Pagès pel respecte que 'm mereix la séva personalitat, posantme ara en el cas de tenir de seguirvoshi a vos merexentme igualment aquell respecte.

Però ja que hi som no es pas cosa de callar.

Vos heu errat, amic Aladern, si heu cregut que a mi se m' havía de convèncer del nostre atrassament. Vos heu errat si creieu que els meus amors per Catalunya me fan adularla y 'm fau créure que ja está bé com está; vos heu errat de la matexa manera que us erreu al voler comparar el nostre poble ab els pobles extrangers que anomeneu, puig que (això me sembla que ja ho vareig dir) mentres ells gosen del reconexement de la llur personalitat y viuen vida propia y personal, nosaltres, Catalunya, es tot just l'infant renascut a la vida nova que ha de ferla dona, augustament senyora, y quina situació hem d'anarla guanyant nosaltres a copia de treballs y suors, lluitant sempre contra els que de totes passades la volen enda rrerida y morta, y que 's valen de tots els medis, fins dels de la forsa, pera anular la séva personalitat renaxenta, atacant ja de bell principi els més íntims desitjos de millorament en tots els ordres.

Doncs ara bé: si hem de lluitar tant pera refer el poble, y si 'ls primers que han de ferho, son els que possexen l'art d'educar els esperits, puig axís com mercès, als pobres pecadors *que venen farina y oli y carbó pera alimentar les màquines* (anatema sit) la personalitat comercial no ha mort a Catalunya, mentres que la intelectual si que morí, digueume, amic Aladern, si els que estimen a Catalunya han d'exigirli premi immediat als seus afanys, y si son ells els que han d'esperar de la Patria, o bé es ella la que ha d'esperar d'ells, la que té dret a exigir que 'ls que tenen a honra esserne fills, ab tot y ser pobre d'ideals, la posin en condicions de poder sentir necessitats esperituals y poderles mantenir.

Si 'ls que escriuen comensen a menyspreuar als *que venen oli, vi, farina*, etz., corra 'l perill de que vingui un dia que tots els que son font de riquesa també es posin a escriure, perque vegin rebaxantes llurs professions, y llavors sí que en farèm poques d'edicions y 'n tirarèm pocs d'exemplars de les nostres obres!

Y tornanthi: ¿Aont aneu a retreure Madrit? ¿Tè Barcelona, per ventura, un govern paternal que dediqui grans quantitats a subvencionar Ateneus, societats artistiques, y fins a l'Ajuntament, ab diners de tot l'Estat? ¿Pot ser que seriosament se compari la capital d'Espanya, obgecte de totes les atencions dels governs, ab la nostra ciutat esquilmada en sos interessos pera ésser abocats en les boques obertes de la Vila Capital? ¿Es que l'amic Aladern no sab que si som nacionalistes ho som precisament perque veiem administrarnos lo nostre, entre lo que hi ha els productes de la venda de carbó pera alimentar máquines, pera dedicarho a omplir aquestes necessitats del esperit que deplorèm avui abandonades?

¿Ab quins diners s'ha pogut educar el nostre poble pera que sense més ni més vinguéu a exigirli educació? S'han cuidat els administradors que sofrim, de donarli medis (que per això paguèm) pera assolir cultura, il-lustració y fins la més rudimentaria ensenyansa? ¿Aont, té, doncs, els medis propis Catalunya, pera feria responsable del séu atrassament? ¿Perquè no 'ls té aquests medis? ¿Qui 'ls hi té?

Doncs cap aquí haviau d'enfondir amic Aladern, abans de tirar en cara culpes dels altres.

En aquestes preguntes jo crec que hi trobarèm explicació a la causa del mal que deplorèm. Y per això m'extranya que vos que sou entès en psicologies de pobles, ataqueu el mal tant pel damunt, sense abans havervos pres la pena de estudiar les causes pera atacarles allavores de ferm y molt de ferm.

Y dit això, ¿què dirèm de la comparansa feta ab París, Berlín, Roma, etz.?

Això es com si tiressim en cara a un pobre manco de la séva falta de medis defensius; es com si abofetegessim a un presidari ignoscent perque ab la cadena reblada al tormell no us ha pogut aconseguir á vos que correu lliure de trabes.

Farèm més ben fet si en lloc d'abofetejarlo, procurèm seguidament ab insistencia y perseverancia, desarreblar la cadena, encara que sía feina d'anys; y un cop desarreblada tornar el moviment natural a la cama viciosa del pes del ferro pera que 'ls vianants no s'adonguin dels anys d'esclavatge.

Y aquest desarreblar ha d'ésser la feina nacionalista composta de totes les activitats catalanes restauradores entre les que hi tenen paper més principal les de la intelligencia y axís els coureuadors d'ella, un cop hagin tornat a ben avesar els orgueus flagellats, y quan el cos nacional català sía ben enrobustit y estigui ben possessionat de poder y de fortalesa, llavores li podrèm demanar comptes de lo ab que inverteix aquell poder y aquella fortalesa.

¿Que això es somniar? ¿Que això es fugir de la realitat? Jo crec que 'ls que en fugen son els que esperen el manná que vingui del cel. Jo us asseguro amic Aladern, que quedaré més satisfet d'haver empleiat la meva vida ab vistes an aquest somni, que no pas haverla perduda renegant de la Patria y tirantli en cara la séva forsada impotensa, pel delicte (?) de no haverme recompensat els meus pobres afanys. Y si 'ls fills que venen y les generacions que arriben poden cullirne 'ls fruits d'aquest sembrar, jo 'n seré prou content pera donar per ben empleiats els meus esforsos.

Y tornant al detall: ¿vos creieu que En Puig y l'Isern, essent alemanys, italians, etz., y havent produit solament

lo que han produit, es a dir, en iguals circunstancies, haurien ja assolit renóm y fortuna a Alemanya, Italia, etz? Axò será que vos no deveu saber que en les grans capitals dels pobles constituits, per lo mateix que 'ls literats tenen camp d'acció recompensada, es considerable la producció y 's donen cassos, com el mateix París, que 's suiciden homes de valer que desenganyats y aborrits de la obscuretat en que queden les séves obres, no 's senten ab forses pera pujar el calvari, al cim del qual potser hi trobarien el regonexement del séu valer.

Axò vol dir que a tot arreu es costós ferse un nom, y més costós encara arribar a viure de les lletres. Desde aquí no més veiém els homes que sobressurten y no més de les séves obres contém els milers d'exemplars que 's tiren y les edicions que s'agoten, però la terrible lluita del literat no sancionat, les miseries de la vida d'artista, les desesperacions dels obscurs, tot axò passa desapercebut en mig de la gran cridoria y de les aclamacions que 's dediquen al geni sancionat.

¡Si n'hi han de coses per dir respecte axò y quants fets a contar que apoien aquestes vritats amargantes!...

Y a un altre extrém. Me parleu den Gual y 'm plau que 'l retreieu perque al meu concepte ell es un dels pocs als quals hem de seguir, emmirallantnos en son exemple. Ell ha palpat totes les amargors de la realitat dels incompresos y ab tot no ha dit ni ha vacilat un moment. Y es que En Gual, tot desitjant com vos mateix, y com tots els que som catalans de debò, aquella Catalunya espill de pobles, ha posat tot son esfors en donarhi 'l séu cop de mà, edificant, sense deturarse a plorar decepcions y menys a escridassar als desgraciats que no comprenen (y per axò no la ajuden) la gran obra de resurrecció de l'anima d'aquesta terra y encara menys a tirar en cara a la Patria els séus *vicis* (com vos dieu) y 'ls séus defectes que no son més que desnaturalisacions que a nosaltres ens toca tornar a naturalisar.

D'axò a voler dir que ja no cal fer res, crec que hi ha un tros considerable. Lo que jo vui fer entendre es que es fer obra negativa perdre 'l temps escrivint les nostres miseries. Ja veieu que no les nego. Alguns dels remeis (?) que donava 'l senyor Pous serien potser més pràctics que la propaganda escridassada del periòdic. Mellor dit, y tal com jo penso: la Catalunya de ara no podrà realisar aquests desitjos. Cal primer donarli ales, vui dir personalitat política, mentres s'anirà eurobustint la séva personalitat artística per l'esfors desinteressat dels artistes. Ja he dit que es el meu parer y per axò me atrevexo a fer l'afirmació de que si no es fa axis perdrèm el temps.

Ja he escrit massa. Me sembla ademés poc delicat seguir parlant den Puig y l'Isern discutint si vivía aquí o allà y si guanyava tant o quant.

Sols diré pera acabar que la mare den Puig y Ferreter m'ha fet donar mercès pel meu article y axò, al meu entendre, es una estimable sanció de la veritat.

M'han dit també, com a cosa certa, que si bé En Puig sortí de Barcelona sense un cèntim, trobà a Marsella un xec de 150 francs, enviat per la séva mare. Sé ademés que En Puig està colocat en una població de Fransa, colocació que potser el senyor Aladern no l'hauria trobada digna den Puig, y axò que ell la desempenya ja per segón cop en la matexa casa, si aquesta colocació li haguessim oferta a Barcelona.

Y finalment m'han dit que l'Isern torna a ser a Catalunya, crec a Girona. Potser En Pijoan podria escatirho y donarli la colocació que li duia quan el barco marxava.

Y copiant la meitat del vostre darrer paragraf, acabo jo també... treballém pera que Catalunya torni a ser tal com fou y tal com nosaltres la sentim, perquè la Catalunya actual, que nosaltres no podèm acceptar—(de cap manera!)—es una trista Catalunya.

Y ara dexeumhi afegir: Y tingueu la certesa de que vindrà un dia que 'ls fills d'aquesta terra podràn compararla ab totes aquestes nacions cultes y poderoses, ab les que tan poc pietosament compareu avui la nostra Catalunya.

JOSEP M.ª FOLCH Y TORRES

GAZETA D'ART

SALA PARÉS

En Torné Esquius, qui ocupa aquesta setmana la testera principal de la Sala Parés, ens presenta una serie de dibuxos, escenes de carrer y epissodis ciutadans, ab el títol genèric de *Flors del Camí*.

Ab aquest títol, com fácilment pot observarse, el distingit artista, d'una manera potser massa conscient, massa pensada, dona a la séva exhibició, que podriem dirne cinematográfica, un carácter literari no gaire comú en els nostres dibuxants. Aquelles escenes de la nostra ciutat, aquells moments de la vida trista y grisenca d'una gran urb, tot en conjunt, es producte d'un observador subtil que sab veure l'ànima de les *coses*, y que ab tant sentiment literari com artistic, valguentse de medis simplicíssims, arriba a impresionarnos fondament.

Els senyors Berga y Boix y Bergá y Boada, artistes olotins, ens presenten un gran recull d'obres forsa interessants. El primer, sobre tot, ab sos paisatges frescals y lluminosos, d'entonació simpática y elegant factura, y ab ses notes de color, fetes ab molta destresa y bon gust, mereix les nostres millors alabances. El segón, si bé li reconexèm un gran afany de *modernisarse*, no 'l trobèm a tanta altura, ab tot y regonèxeli grans qualitats.

M.

L'OBRA DEL ORFEÓ CATALA

Demà l'Art de la terra estarà d'enhorabona. L'expressió més pura del sentiment d'un poble tindrà explendorosa manifestació en la segona Festa de la Música Catalana,

Y al reflexionar envers tant afalagador succès, lo primer que s'ens acut es rendir un fervorós homenatge d'admiració y de gratitut al «Orfeó Català», més que per ésser el fundador d'aital institució, perque ell y sols ell ha preparat les coses de modo que fos possible fet tant benefactor.

Aquesta es l'obra feconda del «Orfeó Català».

Pera judicarla justament, se fa precís tornar els ulls enrera y comparar aont eram y aont som.

Reculèm tant sols fins l'any 1891 y trobarèm limitat el moviment musical de Barcelona a l'òpera del Liceu. Si algún compositor se sentia ab forces per fer quelcóm, tots llurs afanys consistien en que arribessin an aquell teatre llurs servils imitacions dels compossitors que més admirava d'entre 'ls que imperaven an allí.

La música de concert era l'aspiració d'uns quants, mirats per la gent com ella mira a tots els que 's aparten de la vulgaritat: com bojos o com pedants.

Sols, en un piset, feia la viu viu la Associació Musical que de tart en tart aplegava uns quants aficionats per escoltar obretes, més o menys clàssiques, reduides pera uns quants instruments, pels mestres García Robles, Rodríguez Alcántara y algún altre.

En les esglesies, lo més triat que 's sentia era la *Gallia*, den Gounod, y en ocasions molt solemnes les misses de aquest o den Mercadante.

De música choral no hi havía innovació y l'obra den Clavé agonitzava en els concerts d'Euterpe entre l'*andante* de l'obertura de la *Mutta* o l'*allegro* de la del *Guglielmo*.

Y lo que es de la música popular catalana, tan sols en tenien esment els folkcristes llegidors de Briz o de Milà y 'ls poquets que conexien les cansons den Alió.

Axò no vol dir que no hi hagués alguns compositors joves que somiaven pera l'art català un renaxement semblant al de Russia, Suecia y Noruega.

Un d'aquests era En Lluis Millet, que aleshores tocava 'l piano del quartet del café «Pelayo»; al café n'hi concorrien d'altres, com En Amadeu Vives, y allí, al escalf del amor patri y del cult al art, nasqué l'«Orfeó Català» que quedà constituit a la tardor de 1891.

En Millet y En Vives foren els primers mestres; després se 'ls ajuntaren En Tort y En Comellas y comensaren la feina ab tan gran decissió que 'n 5 del següent abril l'«Orfeó» prenia part en un concert organisat per En Nicolau a la «Sala Bernareggi», cantant l'*Ave Verum* den Mozart y la *Boda d'Aucells*, den García Robles. Aleshores tenía 28 choristes y 37 protectors, estant hostatjat en un casalot del carrer de Dufort.

Però 'l primer acte públic del «Orfeó» fou la «prova d'estudis» que tingué lloc en el Palau de Ciencies el 31 de juliol del mateix any, aont va donar a conexer *Els Segadors* y altres cansons populars.

No es possible ferse càrrec de les dificultats que oferia consolidar l'idea nova en aquell mig-ambient aclaparat pels vicis del mon vell; però totes foren vensudes per la voluntat ferma dels iniciadors del «Orfeó Català», y aquest triomfà definitivament en el memorable concert que feu l'any 1895 en el «Ateneu Barcelonés».

La regeneració de la música choral y la feconditat de la popular, varen rebre aquella nit la consagració dels intelectuals de Barcelona, y l'«Orfeó» va pendre gran volada.

A poc instituí la secció de nois confiada an En Joan Gay y tot seguit la de senyoretes, encarregada a Na Emerenciana Werhle. Els choristes y els protectors se multiplicaven ràpidament; l'aura popular afalagava l'«Orfeó» y ben prompte l'hermosa senyera que projectà 'l malaguanyat Gallissà anava triomfalment d'un cap al altre de Catalunya despertant l'ànima del poble y retornantli ab llurs cants son ver sentiment.

El progrés era constant, els fruits cada cop més abundosos y importants. Els elements de l'«Orfeó» milloraven sempre, llur instrucció avansava sòlidament, lo més difícil li era fácil, y son repertori crexia com l'espuma, fent séus els genres més oposats y les obres més complicades, tant antigues com modernes, fins les més enrevessades del modernisme, com el *Cap al vespre*, den Strauss. Jannequin, Lassus, Victoria y Palestrina, arriben a esserli familiars, y arreu de Catalunya se senten els sublims accents y les sabies composicions d'aquells grans mestres dels segles XVI y XVII, poc ans ignorades de tothom.

L'obra regeneradora del «Orfeó» ha sigut lo més sòlit y complert del renaxement català.

Perque no sols ha fet «art» y «civilisació», sinó que ha fet «patria». La musica catalana es un fet. A impuls del «Orfeó», les nostres cansons son quelcom més que documents arqueològics. Son cants vius que mouen els nostres cors, font feconda d'inspiració, essencia purissima que vivifica l'esperit de tota una generació de joves compositors que seguint l'experiencia den Pedrell, García Robles y altres bons mestres, treballen ab braó perque Catalunya tingui personalitat en el divi art musical.

Millet, Más, Grand, Noguera, Pujol, Vives, Lamote, Tort, Borràs, Bancells y tants d'altres, no sols fan veritables obres d'art ab tot el refinament modern, sino que senten fondament l'essencia catalana y cerquen y troben formes propies y caracteristiques nostres.

Al davant de tots ells, y com honra positiva de Catalunya, hi va En Nicolau, qui ab ciencia vera y sentiment sincer, ha tret de la cansó catalana belles obres, com la *Mare de Déu*, la *Mort del Escolá* y sobretot el *Divendres Sant* que, com diu En Millet «surten flairoses d'amor, humides de sentiment, espirituals, bones, que toquen al cor del poble y el fan bo y devot de la bellesa».

Aquexa es l'obra del «Orfeó». Y encara més. Son exemple es tant gran, tant fecon, que al voltant séu han nascut y crexen ab esperit valent y eficàs, molts y molts Orfeons que estenen per tota Catalunya la regeneració del art y la reivindicació de la nostra nacionalitat.

Honorèm doncs respectuosament al «Orfeó Català».

Menudall

*A mi, y penso que a molts dels lectors d'*EL POBLE CATALÀ *els passarà lo mateix, me té molt intrigat un cert problema que en aquestes planes s'està debatent ja fa alguns números.*

— Llensats de la patria.—Llensats de la patria (?).—Sí, llensats.—Tornemhi, doncs.

Y ab tot axò penso que lo únic que 'n treurèm en clar será allò de que:

Y si 'ls llensen o no 'ls llensen
y si 'ls llensen, ningú ho sap,

cosa, que 'n veritat sia dita, es molt provable que a la patria la tingui sense cuidado, y a mi no gaire.

Perque si a cada parell de minyons que quitansho del dormir s'empenyen en fer llibres ab la sana intenció de privar de dormir a tot un món, y després resulta que 'l món ingrat en comptes de desvetllarshi se 'ls hi adorm y ells llavores cremantse se 'n van a donar un vol per la Caunebière *; si, com deia, pensen els tals minyons que tots, grans y xics, hem de dexar la feina y fer via corre cuita vers les escales del moll pera deturarlos de tant fatal determinació, me sembla que van bon xic equivocats.*

Jo prou conec, y tant que fins vaig dirho en un seguit de versos molt dolents donats a l'estampa per compromís, que 'n certa ciutat que jo sé

... es un pecat venirhi a vendre
tot allò que no 's pesi ó s'acani,

mes axò no vol dir que qualsevol enginy, nascut al calor de la generació espontania, portant en son actiu un cert fástic pel treball quotidià y unes quantes truites mal somiades al cervell, pugui, ab un manuscrit sorpendre a la patria en pes y guanyarse en una jornada un seguit de carn d'olla per mentres visqui, menjada tranquilament en un chalet *del ensanxe ab aigua viva y gas y fins corda del terrat propia*: aurea mediocritas *en la que somien tots els feréstecs de mentalitat xardorosa, de butxaca a sota zero, y d'espinada més o menys rigida.*

***

Es clar, que no han sigut compresos, y s'en lamenten. ¡Tant joves y ja tant desgraciats!

Però ¿ja están ben segurs d'haver encertat la nota comprensible?

¿Prometien? ¡Ah, fills meus, jo també prometia y m'hi quedat convertit en una lletra protestada! Son molts els que prometen y no paguen.

Però al menys vosaltres no heu hagut de trencarvos el cap aprenent assignatures, ni vos han estofat els quartos ab matrícules y llibres de text, ni heu passat aquells sustos dels exàmens, ni per fi de festa haveu comprat car un títol professional en el que se us nomena perfecte inútil *ab dret provisional a plat d'aigua ab forquilla; dret que 's convertirà en perpetu per mica que os embadaliu escoltant veus interiors d'armonies desconegudes.*

Penseu, doncs, que vos en heu escapat barato. Y que si vostre esperit independent, bohemi, o com vulgueu dirne, aquí no ha tingut salida, *menys ne tindrà a Fransa aont al veureus arribar devien dir*: ce n'est pas ça qui nous manque.

Axò si varen adonarse de vostra arribada, que me 'n duplo.

***

Aviat es dit, anèm a Fransa. Però quan ve l'hora de fer la maleta, els que 'n tenen, molts se repensen y no hi van. Axò es precisament lo que li está succeint a nostre mai prou conspicuo *Villaverde, actual President del Concell de Ministres.*

¿Perquè no acompanya al joven monarca *com es son dever, posant sa experiencia al servei de la monarquia, en que sia en classe de Mentor barato, estalviantli entrebancs y travetes que aquells* mussius *y aquells* misters *puguin tenirli amanits al ficarse a la gola del llop sense malicia?*

El perquè més val que 'l fassi dir a un altre que sia menys sospitós que un servidor, y sobretot més reverent envers les celebritats consagradas y estropeadas *por el uso. Es el corresponsal A del Brusi qui parla:*

Lo que en realidad ocurre es que el señor Villaverde, conocedor menos que mediano del idioma francés é ignorante por completo del inglés, teme hacer en el trato oficial con los dignatarios en París y Londres un papel poco airoso.

¡Y tant poc airós com el faria! De n'importe quoi *en fan homes d'Estat a Espanya, dirien* stupefiés *aquells fulanos, ignorants de que don* Raimundo *es un genre que l'hem de consumir dintre casa y a la menuda. Es com aquells vins de pocs graus que 's tornen agres al passar la frontera.*

Mes en tot axò hi ha una nota simpática y es la que de En Villaverde podrà no conexer el francès ni l'inglès però, en cambi, se coneix a si mateix. Nosce te ipsum *diria si sapigués llatí, però ¡ca!*

—No son los trabajos lingüísticos,—*diu que diu*,—los que me han dado fama. Yo no sirvo para eso, y casi ya para lo otro, ni lo de más allá. ¡Y pensar que aquellos imbéciles se pasan la vida masculando sonidos inarticulados cuando tan fácil les sería hablar en castellano y así nos entenderíamos todos!

Y l'home fa bé de no anarhi, car tem que al quedarse allí fet un ensa aquells malins prenentlo per mussol dirien rient per sotá 'l nas: ¡Ii ne parle pas, mais on voit bien qu'il s'y fixe!

***

Aquest episodi me 'n porta a la memoria un altre de semblant, encara que més xistós, ocorregut, ja fa alguns anys, a Madrid.

Hi havía allí un tipo conegut de tothom y gairebé llegendari, anomenat Perico Manguela. *Era una mena de bohemi popular, un taúl ab molta poca vergonya, que a estones perdudes podia ben passar per bona sombra. (Aquets datos va donármels un del pais).*

Doncs bé, un dia, o una nit, o millor dit, una matinada, car els galls ja estaven enrogallats de tant cantar, que s'entretenia tafanejant periòdics en un café o cerveseria, mentres esperava l'hora de que el treguessin, va toparse ab el següent anunci:

Un caballero que desea pasar una temporada en el extranjero, emplearía, en clase de secretario, un joven que supiera el francés y el inglés. D. Fulano de tal, calle tal.

¡Esta es la mía! *va dir en* Manguela *a tall d'home aclaparat que 's troba ab l'horitzó aclarit de cop y volta. Y tras, tras, tras, cap a casa d'aquell senyor falta gent.*

Pam, pam, pam. Res. Pam, pam, pam.

—¿Qué se ofrece? *(Aquí un diàleg bon xic poca solta que desperta a mig barri, y al cap d'una estona ja tenim a* Perico *davant d'un senyor respectable, ficat dintre un dallabaix de bata que s'havía tirat damunt a corre cuita).*

—¿Qué se le ofrece á V. en hora tan intempestiva? sera cosa de urgencia...

— Puede. Pues bien, yo vengo por lo del anuncio aquél...

— ¡Ah sí! ¡pero á estas horas!...

— Hágase V. cargo de que acabo de leerlo ahora mismo.

— No veo la razón. Pero en fin acabemos de una vez. ¿Conoce V. el francés?

— De vista.

— ¿Y el inglés?

— De oídas.

— ¿A qué ha venido V. pues con tanta prisa?

— Pues á decirle, sencillamente, que su colocación no me conviene en modo alguno.

Que es lo que, paraula per paraula, hauria degut contestar En Villaverde quan les institucions li oferiren la plassa de secretari en les circunstancies que tots sabèm.

MENUT

MÚSICA

Com si la «Festa de la Música catalana» fos senyal pera mostrar els resultats dels que treballen per l'art a Barcelona, les manifestacions s'aconseguexen fins al punt de que no passa día sense que un artista o alguna entitat musical no donguin proves del séu valer, y devegades en un mateix día y hora han tingut lloc dos concerts interessants per mès d'un concepte.

Y en tots ells domina l'art de la terra, en una o altra forma.

Axís veiém que l'«Orfeó Nova Cathalonia», en el concert ab que obsequià a la Lliga Regionalista, demostrà que no per ésser un dels darrerament formats, merexi l'últim lloc, perque feu manifest una coesió y un estil que parla molt alt en favor del mestre Llobera y de la professora senyoreta Coll.

Es verdaderament encoratjadora la volada que l'orfeonisme ha pres a Barcelona, y causa admiració el número de corístes que avui estudien seriosament l'art musical, mostrant condicions de veu, de ilustració y d'inteligencia, que posen fora de dubte les aptituts artístiques del nostre poble.

Y encara satisfà més el considerar que ha desaparescut aquell trist apartament de les dones y de les classes acomodades pel conreu de la música coral, relegantla a l'últim graó del proletariat.

Avui tot ha cambiat y sería curiosa una estadística del número y condició social de tots aquests axàms de senyoretes, nois y homes que arreu nostra ciutat ens encisen ab l'explèndit espectacle que donen aplegats al voltant d'una senyera fent art seriós y patriòtic.

Quan un els veu, l'esperit es conforta ab la seguretat de que 'l triomf es nostre, de Catalunya. La nova generació li retornarà la llibertat.

Aquesta es l'impressió viva que treiem el dimecres al sortir del Concert en que el *Orfeó Català*, va provar un cop més son art y son entussiasme.

En aquest concert se donà la primera audició de dues obres. L'una es *Nit d'Abril*, del jove compositor senyor Gibert, qui ha demostrat avens en el maneig de les veus; però l'exessiu afany per seguir els procediments modernistes, li treu emoció, y lo que es pitjor, el sentit català. Fou aplaudida ab entusiasme, y ab justicia perque es una composició molt ben feta.

L'altra estrenada a Barcelona, es el motet de vuit veus y dos chors den Bach, ab totes les característiques d'aquest gran mestre y d'unes dificultats extraordinaries. La massa choral va sapiguer vencerles en bona part, però hem d'ésser francs: varem trobar cert sentimentalisme que desdiu del carácter sencer del sublim autor de les Passions.

A un mestre com en Millet y a un chor com l'Orfeó, hi ha que demanalshi absoluta serenitat, perquè no necessita certs efectes per conquistar aplausos. Per axò 'ns dol que 's desliuexin execucions, per altra part perfectes, ab afectacions com les que treuen la ingenuitat de les *Flors de Maig*, den Clavé, y algunes exageracions que fan que la *Cansó de Nois*, den Grieg, per exemple, no produexi l'efecte que feia quan la cantava l'Orfeó d'un modo més natural. Cert que admira la facilitat ab que les masses passen ràpidament de la F. a la P., però axò repetit com sistema fatiga y malmet les obres.

Ens dol fer aquestes observacions a mestre tan distingit com En Millet, que ha sigut l'ànima de la grandiosa obra del Orfeó, més per axò mateix, per lo molt que val y lo molt que l'admirèm, no podèm callar res que 'l pugui perjudicar en el séu èxit cada vegada més just y gran.

Lo demés del programa, ja era conegut, sobressurtint la *Mort del Escolá*, *Teresa* y *Captant* del mestre Nicolau, tres obres que, executades en un programa ab la matexa justesa, ens confirmaren en la nostra predilecció per la primera, tan plena d'emoció, que no ha perdut res del encís que ens produí el primer cop de sentirla. Es, com deia un dels músics més sincers de Catalunya, «una gran pensada d'un mestre serio». El públic feu una gran ovació al compositor y raó tenía per ferla.

No hi ha que dir que la concorrencia era numerossa, com ho es sempre que la cosa s'ho val.

Cert que devegades sembla que 's contradigui, com succeí ab la primera sessió donada per els «Concerts Cathalonia», altra institució creada per treballar *pro patria*. El públic va dexar quasibé buit el Teatre de les Arts, y no ho merexía l'orquesta de corda que va tocar ab afició obres de compositors de la terra y una del gran Bach.

Però ben meditades les circunstancies, es veurá que la direcció no va estar massa acertada en cert detalls que influexen decididament en l'ànim del públic.

Y ara tindriem de parlar dels concerts de l'Associació Musical, en quins se 'ns ha presentat aquesta benemèrita entitat rejovenida y ab una empenta dignes del més gran elogi. Però com sigui que 'ns manca espai y ademés encara falta 'l darrer concert, ens limitarèm a consignar que 'ls dos donats han sigut interesantíssims per la novetat y importancia de les obres executades y que han tingut l'èxit merescut y la gratitut dels bons aficionats per l'esfors fet per l'Associació, per son inteligent Director, el mestre Lamote de Grignon, pels solistes, especialment el Sr. Bosch, y per tots quants han pres part en aquestes verdaderes solemnitats artístiques.

Ja 'ns en ocuparém d'elles ab la detenció que merexen.

VERO

MOVIMENT AUTONOMISTA

Catalunya

Canet de Mar.—S'ha constituit en aquesta vila una associació patriòtica, intitolada «Cau Nacionalista», responent a una vera necessitat social, doncs era ben arribada l'hora de que la nostra vila no quedés més temps orfe d'una agrupació catalanista, pera posarse al costat dels pobles que ja compten ab societats que tant treballen pel bé comú.

La comissió organisadora que s'ha posat enfront dels treballs de constitució del *Cau*, la formen els senyors següents: President, En Joaquím Marqués; Caxer, En Isidre Jover; Vocals, En Candi Robert y En Miquel Roura; Secretari, En Josep Fors.

***

Cornellà.—De demà en vuit tindrà lloc l'inauguració de l'entitat catalanista que s'ha constituit en aquesta població.

Convidant an aquest acte es reparteix una fulla que diu axís:

«Conveins y Comarcals; Catalans tots: Vos convidèm a la Festa Inaugural de nostre Centre «L'Avens» que, d'acort y presidit per la Junta Permanent de la Unió Catalanista, tindrà lloc en el primer diumenge, día 4, del propvinent mes de juny, a les quatre de la tarde, en la sala del «Iris» (cal Menut).

Progrés, Virtut y Amor, es el lema cantat per l'immortal Clavé en son himne al treball, lema adoptat per nostre Centre, al qual procurarèm atemperar els nostres actes.

Com a catalans, tots teniu el dever de assistir a nostra Festa; penseu com vulgue; veniuhi, doncs, si os plau nostra lletra de convit. Veniuhi tots a escoltar la veu dels oradors nacionalistes, que no s'han imposat altra missió que la de recorre les comarques de nostra terra pera fer renaxer als catalans com a ciutadans d'un poble digne y pera promoure la acció que determini a Catalunya la vida plena de la civilisació y de la llibertat.

Conveins y Comarcals; Catalans tots: ¡Visca Catalunya!

Cornellà 22 de maig de 1905.—La Junta: Miquel Marigó, President.—Andreu Figueres, Vispresident.—Joan Melic, Caxer.—Amat Vives, Joan Navarro y Joan Badal, Vocals.—Eduart Gelabert, Secretari».

Queden convidades les entitats autonomistes que no hagin rebut especial invitació.

***

Igualada.—Avui, a les nou del vespre, donarà, en el «Centre Autonomista», la conferencia anunciada En Joan Llorens, desenrotllant el tema «El Nacionalisme y 'l Progrés».

Presentarà al conferenciant el Dr. Botifoll y Adserà.

La comissió de festes y propaganda ha convidat, per medi de cartells, al poble igualadí y especialment a la classe obrera.

El setmanari *Nova Llevor*, ha tingut molt bona acullida en la ciutat y pobles comarcans, essent de creure que arrelarà y fructificarà en profit de la causa de Catalunya. El text del segón nombre supera forsa al del primer, tan en doctrina com en la fermesa de conviccions y principis en que demostra inspirarse.

Barcelona

Academia Pedagògica Catalana (Paradís, 10, principal). Demà, diumenge, a les onze del matí, don Angel Rius, President honorari de l'Academia, donarà la segona conferencia pública sobre 'l següent tema: «S'ha de procurar que l'ensenyansa catalana sigui pedagógica o educativa».

***

La Tralla.—El valent setmanari nacionalista d'aquest nom dedicà 'l número passat a commemorar el tercer aniversari de haver obtingut Cuba 'l reconexement de la séva independencia. Y aquelles planes se vestiren de color y 's doblaren, spressantse els compradors a arrebassar els números dels kioskos y taules de venda.

Y, efectivament, el fiscal vingué després y 'l número fou denunciat y 'ls exemplars, poquíssims, que quedaven a la Rambla, recullits.

Sentim les molesties que axó pot produir a nostres coratjosos companys d'aquella redacció, y ab aquest motiu, ens oferim ben voluntariosos al séu servei.

***

Lliga Regionalista de la Barceloneta.—El dissabte al vespre don Pere Rahola anà, en representació de la Lliga Regionalista d'aquesta ciutat, a visitar la Delegació de la Barceloneta, que 's trobava plena de socis, a pesar del poc temps de que 's disposà pera avisarlos.

Feta la presentació pel senyor Lacambra, president de la Delegació, el senyor Rahola comensà manifestant que les diferentes branques del Nacionalisme català sols se diferencien en el procediment, tota vegada que 'l fi es la consecució de la autonomia catalana.

Elogià el procediment d'intervenció directa en la política, y 's prometé veure, ab l'esfors, de tots, triomfant l'autonomia.

A instancia del President parlà el jove don Francisco Mensa, que digué patriòtiques paraules.

La concurrencia aplaudí a abdós oradors.

***

Sang Nova.—Dissabte parlà en aquesta associació d'Hostafrancs, el jove advocat don Ramón Esclassans y Milà, qui tractà de la «Evolució de Catalunya y del Catalanisme».

El conferenciant comensà ab una síntesis histórica de les causes de la decadencia de Catalunya, trobantia en la formació de la unitat espanyola, pera venir després a analisar la successiva reintegració de Catalunya, després del séu desvetllament, acostantse a llur vida propia.

Senyalà l'evolució de l'idea autonomista, estudiant els partits catalans que la sostenen y afirmant que únicament dintre del Catalanisme 's defensa la verdadera llibertat.

Acabà remarcant la necessitat del sentiment patriòtic en tot moviment nacional y proclamant les excelencies de l'evolució.

El senyor Esclassans sigué calorosament aplaudit al acabar.

***

Lliga Regionalista de Gracia.—Havèm rebut un escrit firmat per varis socis d'aquesta important associació catalanista en que fan publica la séva estranyesa pel fet de que 'l regidor regionalista D. Josep María Mas y Cuadras, elegit ab l'apoio de aquella entitat, no hagi assistit a les sessions de l'Ajuntament en que 's debat el gravíssim problema de la reversió dels tramvíes.

Diuen els nostres comunicants que fa tres mesos que la prempsa enemiga del Catalanisme ve insinuant que dos regidors catalanistes, el senyor Mas, de Sant Gervasi, y el senyor Nubiola, de Sans, dexarien de ser presents a les votacions d'aquest assumpte, de tan vital interès pera Barcelona.

Y, efectivament, per dolorosa coincidencia, es va obrir aquest debat, y al senyor Mas li va sortir un granet al coll, y el senyor Nubiola va haver de fer un viatge a l'extranger. Després la votació definitiva ha sofert aplassaments, y desgraciadame t el senyor Mas segueix indisposat y el senyor Nubiola ausent.

Nosaltres ens abstenim de cap comentari, molt més quan al ferse públiques aquestes ratlles, que 'ns preguen, ja s'haurà resolt en definitiva aquest problema de la reversió. Celebrarèm, no obstant, que votant contra la reversió colaborin a la defensa dels interessos amenassats de la capital catalana tots els regidors elegits ab l'esfors patriòtic del Catalanisme.

***

Aplec Catalanista.—Ahir, divendres, En Daniel Roig y Pruna devia donar pública lectura, en aquesta societat, de fragments de l'obra *Cuba*, constituída per un aplec d'articles y documents importants, deguts a la ploma del valerós y malaguanyat capdill cubà En Josep Martí.

Ens n'ocuparèm en nostre vinent número.

***

Ateneu Obrer del Districte Segón.—Ha pres possessió del càrrec de President d'aquesta important societat pel que havia sigut nomenat darrerament, l'incansable propagandista de les doctrines nacionalistes el Dr. D. Narcís Fuster.

—El Concell Directiu d'aquesta societat té en progecte la celebració d'una vetllada necrológica dedicada a l'immortal poeta Mossèn Jascinto Verdaguer, ab motiu del tercer aniversari de sa mort, que s'escau a ser el día 10 del prop-vinent mes de juny.

An aquest acte, al que 's tracta de donar una solemnitat extraordinaria, hi pendràn part reputats poetes y prosistes de la nostra terra, els qui llegiràn treballs originals estudiant els diferents aspectes de la personalitat de l'ilustre autor de *L'Atlàntida*.

***

Catalunya Federal.—Ha sigut reelegit President d'aquesta entitat l'incansable federalista D. Miquel Laporta.

***

Centre Català Autonomista de Sant Gervasi.—Diumenge al vespre celebrà aquesta entitat una important vetllada política, literari-musical.

Lo succeit els dies anteriors ab motiu del tercer aniversari de la proclamació de la República Cubana, fou motiu suficient pera fer més interessant l'acte, com ho prova 'l fet de trobarse 'l local, molt espaiós per cert, ple a vessar, no mancanthi hermoses y distingides senyoretes.

El Governador, no 's sab per quins fins hi envià més de vint polissons, a les ordres de l'inspector senyor Iñiguez.

La part política estigué confiada a diferents oradors de l'«Aplec Catalanista».

El senyor Manaut enaltí l'obra eminentment social de l'immortal Clavé y digué que 'ls que avui s'anomenen dexebles seus sols prostituexen la séva memoria.

En Miquel Balmas feu remarcar l'aspiració dels nacionalistes catalans, que no es altra sinó que cada poble sia governat per sí mateix.

En Manuel Ribé manifestà que 'l Catalanisme es un moviment d'amor y no d'odi, d'avens y no regressiu com el calumnien els nostres enemics.

Y clogué l'acte 'l distingit orador senyor Roig y Pruna, que compta ab generals simpaties dintre aquest «Centre». Difícil es extractar el parlament d'aquest enèrgic orador; sols farèm constar que al parlar de l'obra de Colón, fuetejà al decadent Estat espanyol per haver perdut tot aquell ric patrimoni, mercès al séu tradicional esperit centralisador.

Aludí a certs pobles que avui gosen de plena llibertat y avens.

Y acabà fent vots perque Catalunya recobri la llibertat que li fou arrebassada.

Tots els oradors foren molt aplaudits, especialment el senyor Roig y Pruna, que fou interromput diferentes vegades per les

ovacions de la concorrencia per son coratjós discurs.

***

Progrés Autonomista. — Aquesta valenta associació nacionalista y liberal resolgué celebrar la data del tercer aniversari del reconexement de l'independencia de la República cubana, ab un dinar.

Al efecte s'empalliaren els balcons del edifici, penjanthi, d'ells, domassos y la bandera de Cuba y la de Catalunya, però al capvespre, se presentà en el local del «Progrés Autonomista» un inspector de policía, acompanyat d'alguns individus, y procediren a treure y a emportarse al Govern civil aquells emblemes. Al mateix temps se declarava interdita la celebració del dinar commemoratiu.

No obstant d'això, a la nit, se trobaren reunits en aquella associació valiosos elements dels que la composen, en número de una sexantena, y vessaren algunes botelles de xampany, entre dolsos y pastells, prodigantse 'ls brindis y 'ls discursos per la salut y la llibertat de tots.

Un vellet cubà que 's trobava al local, embolcallat ab la bandera de sa patria, ab enternidores paraules remercià als presents el recort que feien a sa illa adorada.

Al final de la vetllada s'acordà enviar al President del Consell de ministres el següent telegrama:

«Progrés Autonomista» protesta conducta governador manant retirar balcó local social bandera cubana, commemorava tercer aniversari proclamació República constituida y reconeguda. Suplicarèm diputats interpelin Govern Parlament. — President, Arnijes».

Després se resolgué enviar un missatge de felicitació al President de la República de Cuba ab motiu del aniversari de la proclamació.

Un ordre perfecte y un patriòtic esperit de germanor presidí y alenà en tots aquests fets.

— Ans d'anit devía celebrarse en el «Progrés Autonomista» un mitin públic pera commemorar el capdany de l'última assamblea de la «Unió Catalanista».

El local s'omplí de nacionalistes, entre 'ls que hi predominava l'element jove, sempre abnegat y entussiasta, y una massa considerable d'obrers, quina classe social, nirvi de la forsa catalana, va entrant a cada hora ab major dalit a la defensa del Nacionalisme.

Una atmósfera de patriotisme caldejat s'escampava per aquelles sales, obertes de bat a bat als aires pera ferles respirables.

A dos quarts d'onze pujà la presidencia al entarimat. Un aplaudiment frenètic la saludà. Y quan tothom creia que anava a comensarse l'acte, el Dr. Martí y Julià, ab serenes paraules digué que l'autoritat, que tenía la forsa, havía remès ordres de que no 's parlés de res, de que no 's comentés cap fet ni cap acort. En aquestes circunstancies — digué 'l president de l'«Unió» — es impossible fer el mitin. Tanquèm, doncs, nostres boques y vessèm el cor en un aplaudiment a l'Assamblea de l'«Unió», que anava a commemorarse.

Un aplaudiment llarc, que semblava no acabarse, rematà aquestes frases.

Després el mateix Dr. Martí y Julià convidà als no socis a abandonar el local per ordres superiors.

Y una massa irada sortí a la escala y al carrer, presos per forts escamots de policía que ab pocs modos disolvíen els grupus.

No contents ab això 'ls representants del Govern civil recorreren la casa, y, sense cap auto de jutje, segrestaren els paquets de números del quinzenari *Progrés* que no havía sigut denunciat y del que s'havíen fet sellar l'exemplar que marca la llei.

Son aquests fets incalificables merexedors de totes nostres censures.

***

Centre Autonomista de Dependents del Comers y de l'Industria. — Avui, dissabte, a dos quarts de deu del vespre, tindrà lloc en aquest Centre un mitín de propaganda Nacionalista en el quin hi pendràn part diferents oradors en representació de totes les branques del Nacionalisme Català.

Ab ell quedará tancada la serie de conferencies que tenía organisades per aquest curs y que ab tant d'éxit s'han vingut donant.

LLIBRES NOUS

Química popular, pel Dr. Casimir Brugués. Ab un pròleg del Dr. Casares.

Als ulls de les persones no versades en son estudi, la Química sembla un aplec de geroglífics. Ses nocions no han arribat encara a formar part de lo que sol designarse ab el nom de «ilustració general», ilustració comú a tots els que han rebut una instrucció regular, y que comprèn una munió de conexements rudimentaris, y a voltes prou confosos, de medicina, física, astronomía, arquitectura, etc., etc.

Gairebé tothom distingeix un monument romànic d'un de gòtic, un tifus d'una pulmonía; sab la diferencia que hi ha entre telèfon y telègraf, entre una estrella y un planeta; no confondrà un plet civil ab una causa criminal, y fins haurà sentit a dir que no es lo mateix assessinat que homicidi; però no es tan general ferse ben bé càrrec de la distinció entre cos simple y compost, o entre àcit y base, ab tot y ser aquestes idees de les més rudimentaries que enclou la Química.

Y si d'aquestes nocions elementals passèm a parlar d'àtoms y de molècules, veurèm escruxirse a molts com si 'ls parlessin de quelcòm més ininteligible que 'ls secrets dels adoradors de Brahma, y no faltarà algun filosop que voldrà demostrarnos, ab les obres de Sant Tomàs d'Aquinus a la mà, que la teoría molecular no es més que un absurdo herètic nascut de l'imaginació febrosa d'algun químic que s'havía enverinat el cervell ab els productes sortits de llurs retortes.

Això no vol dir que la Química sía més difícil que les altres ciencies; es, únicament, més difícil d'exposar ab claredat. Les obres didàctiques de Química, y encara més les de consulta, són útils a l'estudiant y al profesional, però són massa àrides pera ser *llegides*; necessiten ser *estudiades*.

No passa lo mateix ab el llibre del Dr. Brugués; verdadera obra de vulgarisació científica, es llegeix sens fadiga; fuig de conceptes abstrusos y de tecnicismes poc inteligibles, y poc a poc, sense que 'l mateix lector se n'adoni, li va infiltrant els conexements de manera que semblen les coses més naturals del món. A l'acabar la primera part (*La Química al alcance de todos*) es troba el llegidor prou preparat pera entendre bé la segona (*Aplicaciones de la Química*); y en aquesta indica 'l Dr. Brugués clara y concisament, donantne idea precisa, encara que sense entrar en detalls, l'importantíssim paper que juga la Química en manifestacions de la vida moderna tals com les industries del gas d'iluminació, de les materies explossives, dels ciments, del vidre, de la tintorería y altres; com la fotografía y la pintura; com la conservació de materies orgàniques y la purificació d'aigües potables. També hi ha un capítol destinat a l'estudi de l'alimentació.

El Dr. Brugués ha sapigut adaptar l'estil del séu llibre, y el mètode d'exposició del mateix a la capacitat del més llec en l'estudi de les ciencies experimentals, y ha tingut prou acert pera ferho de manera que, boi essent inteligible pera les persones poc instruídes, es interessant pera les ilustrades; això sol constituiría 'l millor mèrit de l'obra que s'acaba de publicar, si no fos un altre mèrit més gros encara la considerable empenta que ab aitals llibres es dona a l'avens del nostre poble.

Per aquest motiu mereix el Dr. Brugués l'aplaudiment y la consideració de tots els que s'interessen per la cultura de la nostra terra.

Enric SOLER

Borsa de Barcelona

Moviment de la setmana del día 19 al 24 de maig de 1905

Cambis, Efectes públics, Obligacions y Accions	Divendres	Dissabte	Dilluns	Dimars	Dimecres	Dijous
Cambi de Londres	32'75	32'75	32'70	32'75	32'75	32'70
Cambi de París	32'05	32'00	31'90	32'00	31'95	31'90
Deute Interior fi de més, 4 %	78'27	78'25	78'25	78'20	78'22	78'22
Id. Amortisable fi de més, 5 %	—	98'10	98'15	98'05	98'05	98'00
Emprestit Municipal 1891 y 1900, 5 %	100'00	100'50	100'50	—	—	100'25
Id. id. 1899, 4½ %	94'25	—	94'35	—	—	94'25
Oblig. Fer. N. Espanya A. a V. T., 5 %	—	104'25	104'25	104'25	104'25	104'25
Id. id. Minas S. Joan gar. Nord, 3 %	77'00	77'00	76'85	76'99	77'00	77'00
Id. id. T. B. y F., 2½ %	57'75	57'75	57'75	57'65	57'65	57'65
Id. id. Mad. Sar. y Ala. Serie A, 5 %	104'25	104'25	104'25	104'25	104'50	104'25
Id. id. Mad. Sar. y Ala. Serie B, 4½ %	100'15	100'10	109'15	100'15	100'15	100'15
Id. id. Mad. Sar. y Ala. Serie C, 4 %	92'65	92'65	92'75	92'65	92'65	92'65
Id. id. Mad. a Bar., Reus y Roda, 2½ %	55'75	55'75	55'75	55'75	55'75	55'65
Id. id. Alm., Val. y Tarr., adher. 3 %	75'00	75'00	75'00	75'00	75'00	75'00
Id. id. Med. Zam. Ore. Vi. 1880 a 1882	49'00	49'00	49'00	49'00	49'00	49'60
Id. Canal d'Urgell	76'50	76'50	76'50	76'50	76'50	76'75
Accions Fer. Medina a Zam. Orense y Vigo	25'10	25'10	—	25'00	25'00	25'10
Id. id. Nord d'Espanya	47'90	47'90	47'90	47'80	47'80	47'80
Id. id. Madrid, Saragossa y Alacant.	78'80	78'60	78'60	78'40	78'40	78'40

Seguím del tot adormits, sense que 'ls valors es moguin fa molts díes; per lo tant, no podèm de cap manera senyalar aquí ni lo ocorregut en el nostre mercat, ni cap orientació provable. Alguns creuen que després de la tornada del rei del séu viatge a Fransa y a Anglaterra, podràn esdevenir successos que merexin cotisarse en les Borses. Es una època una mica perillosa, y fan molt bé 'ls especuladors d'estarse creuats de brassos en espera de millors temps.

Barcelona, 26 de maig de 1905.

NOVES

Ateneu Barcelonès. — Portant a realisació la Junta Directiva del Ateneu l'acort pera que havía sigut facultada en la Junta General del 27 de mars (la célebre sessió que durà nou hores), dissabte passat se firmà l'escriptura de compra-venda de la casa-palau situada al carrer de la Canuda, número 6 y que era propietat de D. Juli M.ª de Parellada.

Totseguit de firmada la escriptura, la Junta Directiva del Ateneu anà a possessionarse d'aquell magnífic immoble, axecantse acta notarial de la presa de possessió.

Segons les condicions estipulades l'antic propietari haurà de tenir la finca totalment desocupada el primer d'octubre vinent, y dos mesos abans, o sía pel primer d'agost, podràn comensar les obres que l'Ateneu ha de portar a efecte pera adaptar aquella a les necessitats de la séva vida.

La Junta ha encarregat la direcció d'aquestes obres al distingit arquitecte D. Josep Font y Gumà, havent de consistir sols ellas en adecuar algunes sales a diferentes utilisacions, ja que l'estat esplèndit de conservació del edifici y del decorat fan inútil tota altra obra. La capacitat de la superficie edificada del nou estatge social del Ateneu, serà d'uns vuitanta mil pams. El cost del edifici son 625,000 pessetes.

Hi ha que felicitar de cor a la actual Junta Directiva del Ateneu presidida per nostre distingit amic D. Lluis Domenech y Montaner per haver solucionat la compra d'edifici, problema que venía discutintse y parlantse al Ateneu feia vint anys, y hi ha que felicitarla además per haverho solucionat de semblant manera que permeterà al Ateneu Barcelonès, la més ampla institució de cultura catalana, hostatjarse en un palau, grandiós y ric, més que suficient a totes llurs necessitats y estimulant pel séu desenrotllo.

***

Postals catalanes. — La casa Viola y Corbella, la més important de les cases que editen avui postals a Catalunya, ha publicat algunas noves series que concorden ab les condicions d'art y d'actualitat que tenían les anteriors publicades. Entre elles n'hi han de les dites correntment bromurs, reproduint actors y autors del teatre català, quina perfecció fa posarles sense paradoxa al costat de les millors tirades a Berlín y Viena. Y a més, altres series, ab caricatures a la ploma y taques de color del dibuxant Bagaría, personalitat ben interessant entre els joves caricaturistes de Barcelona.

***

Iniquitat centralista. — Un historiaire ilustre de Galicia y alhora patriarca del regionalisme gallec, D. Manel Murguía, acaba de ser jubilat pel Govern espanyol del càrrec d'arxiver d'Hisenda que desempenyava, condemnantlo a la miseria.

Aquesta iniquitat que fereix al vellet patriota, servirà al menys pera desvetllar l'esperit dels nostres amics de Galicia, que contemplen cada día més tristos la séva terra desgraciada, y sols poden animar sos ulls mirant les esquadres d'Anglaterra, que van y venen, y 's gronxen en sas badíes.

***

Com s'escriu l'historia. — L'incident governatiu del «Progrés Autonomista» suggereix al diari republicà de Madrid *El País*, els següents paragrafs, transparents d'odi a Catalunya. Fruèxintlos com extravagancia nostres lectors:

«Sabido es que el separatismo catalán es absolutista y vaticanista».

«Y ¿qué se propone? Por ahora encender en Cataluña el fuego extinto de la separación, que consumió á aquella comarca en una guerra civil en el siglo XVIII».

«Más tarde llega la insensatez de esos facciosos al extremo de esperar que la separación de Cataluña de España, arrojaría á esa comarca en brazos del absolutismo teocrático».

«¡Quién sabe si vislumbran la constitución de un Estado monárquico bajo el cetro de Carlos Chapa ó de su sucesor, bendecido por el Papa y favorecido por el clericalismo de todos los países!»

«Y no falta quien imagina que Cataluña pudiera ser un Estado pontificio, residencia del Papa, puesto que Roma es ya la capital eterna de Italia, sin esperanza de reconquista».

No 's poden lligar més disbarats en menos paraules. Se fa tot hú l'afany de llivertat y l'separatisme, y una cosa no presuposa necessariament l'altra. Se parla de vaticanisme y d'absolutisme, y precisament la simpàtica associació, *lugar del suceso*, que diría l'autor del tros copiat, es alhora nacionalista, lliberal y republicana. Y 's tracta repetidament a Catalunya de *comarca*, nova nomenclatura de Geografía centralista.

Aquestos senyors estàn disposats a trasbalsarho tot. L'únic que no saben cambiar es el séu afany de domini y la séva ignorancia.

***

Associació Wagneriana. — El propvinent juny tindrà lloc a l'Associació Wagneriana una interessant vetllada musical, en la que hi pendrà part el pianista señor Vía, el violinista D. Marián Perelló, que retorna després de llarga estada al estranger.

Recents son els éxits d'aquest darrer artista a la sala Erard, de Bruxeles, y si an axó hi afegím el seriós programa que se està enllestint, no es d'estranyar l'interès ab que s'espera dita audició.

Qüestions científiques

La cura de la neurastenia

La neurastenia es la malaltía de moda, encara que no sía cap malaltía novensana, y en tot temps, ja ab un nom o bé ab un altre, sempre hi hagi hagut qui d'ella 'n patís.

Bona prova de la séva antigor es el teatre clàssic, tant el de Fransa com el de Castella, en els que sovint s'hi retraten personatges que 'n presenten el séu quadro sintomàtic, y a Molière mateix es ben corrent que se 'l vegi burlarse de lo que ell en diu «malalts imaginaris». En la Edat Mitjana, els senyors neuròtics feien batre les granotes del fosso dels séus castells per atribuir al séu ricrac els séus insomnis. Es, doncs, una malaltía vella, que Hipócrates conexía, però que mai ha fet tantes víctimes com en nostra època, àvida d'acció, de saber y de plaers. Pot dirse que es la resultant de totes les fadigues y de tots els excessos intelectuals, físics y orgànics.

Y es una lamentable odissea la que fa el neurastènic pera curarse. Consulta tots els metges, assaja 'ls remeis més contradictoris, els pren sens mètode y sense constancia, y de tot plegat no en treu res més que empitjorar el séu estat.

Els uns li ordenen tònics, vins medicinals ab quinquina, kola o coca, y al pèndrels, després d'una excitació passatgera, caurà en una depressió més intensa. Allavores pera vènceria insistirà ab els tònics fins a tant que aquestos li produexin tremolors, basqueig y desvaris, es dir, tots els síntomes del alcoolisme.

Altres li prescriuen un règim fortificant y allavores abusa dels biftecs y dels ous, y si a mà ve, tot això ho complementa ab dos litres diaris de llet. Naturalment, aviat el neurastènic esdevindrà dispèptic.

Li recomanen altres, distraccions, y pera aconseguirles passa les nits al café o als teatres, y com no hi ha res de més enutjós que volerse divertir sempre, se trobarà aviat en la més negra melangía.

Uns de nous li aconsellen exercicis físics, y baix aquest consell passarà de la gimnasia sueca al trapessi, de muntar a barquejar, fins que no pug uimés. Y gracies si encara no l'ensibornen ab la esgrima, la boxa o altres exercicis de semblant naturalesa, que demanant una concentració d'esperit, hi son ben contraindicats.

En cas de ser la malaltía greu, trobarà qui 'l someterà a repós absolut, y davant d'aquesta indicació no gosarà ni moures ni quau, havent pres ja forces, el moviment li fora útil.

El neurastènic es exagerat en tot; a moderarlo y equilibrarlo s'ha d'adressar la diplomacia del metge. Per això alguns han provat de obtindre la cura dels neurastènics ab simples regles higièniques, que pera excitar l'imaginació dels malalts revestexen de fórmules les més estrafalaries.

En concepte del Dr. Fèlix Regnault, hi ha un bon remei pera la neurastenia, quina eficacia es garantida quan se 'l practica resoludament. Aquest remei no es cap droga, ni cap esport car; es lo més senzill que puguen pensarse nostres lectors: corre.

Mes, cal dirho: es corre, però ab un seguit de precaucions, pareles de les que s'han de tenir presents al receptar un compost químic. El Dr. Regnault entreveu la aplicació de aquest remei higiènic en un camp especial. El neurastènic s'hi troba acompanyat del metge, y s'ajunta també allí ab altres malalts com ell, que confien ab la cura pel mateix medí. Tot aquest quadro es convenient pera dur la suggestió al séu esperit.

Inspeccionat pel metge 'l neurastènic, comensa l'exercici. El cap del corredor s'ha de tirar endarrera, el pit s'ha de mantindre abombat, els colsos flexionats enrera y a l'altura del pit. En aquesta postura la respiració es senzilla y la sang s'oxigena d'un modo perfecte.

Comensa la carrera, primer despaí, després acelerantla, mes no arribant mai al cansament. La inspecció del pols pot ser el regulador del corre. Y la carrera dura lo que 'l cos resisteix sense fadiga, un día vuit minuts, un altre deu, després un quart, avegades més. Lo essencial es continuar l'exercici fins el moment precis en que la fadiga està al iniciarse.

Y en aquest detall el Dr. Regnault insisteix una y altra vegada, que, afadigat un día, el neurastènic se crida a engany, sent dolor a les cames, palpitacions, punxades al costat, y aumentats aquests síntomes per la neurosis cau el remei en desgracia y no 's té més recurs sinó abandonarlo. Per això, a son judici, precisa constantment l'intervenció d'una persona entesa, el metge millor que cap altra, pera que reguli la carrera y la talli quan sia oportú, ja que 'l neurastènic, que es excessiu en tot loque fa, o tendeix a feria massa ràpida o a allargarla indegudament.

Aquí tenen els nostres lectors un remei a cop de vista senzill pera una malaltía ben arrelada en nostra societat. Cert que 'l camp d'exercici que entreveu el Dr. Regnault, y que es la única manera de donar un caràcter científic al règim prescrit, no es fácil d'improvisar, però la voluntat del malat o la dels que el volten poden ferne la substitució adequada.

Ara, dispensin, que me 'n vaig a provarho.

X

LLIBRES REBUTS

Els Tarats, drama en tres actes, den Brieux, traduit per l'agrupació «Avenir». Un fascicle de 82 planes que 's ven en les llibreries al preu d'una pesseta.

Com que al estrenarse aquest drama el hivern passat en el teatre Circo Español, ja 'ns en ocuparem detingudament, sols devèm donar compte de la séva sortida en la colecció d'edicions econòmiques «Avenir».

Los Monasterios de la Diócesis gerundense, rectificación á los abaciólogos publicados por el padre Jaime Villanueva en su viaje literario á las iglesias de España, por D. Francisco Monsalvatje y Fossas.

Forma un volúm de 488 planes, ab nombrosos gravats representant vistes dels monastirs de que parla, y ha sigut imprés en casa de Joan Bonet, de Olot, venentse al preu de 5 pessetes.

Escenes castelloneses, den Salvador Guinot. Volúm 37 de la Biblioteca popular de «L'Avenç», que, com tots els demés es ven al preu de 50 cèntims.

Regionalisme y Federalisme, un volúm de més de 300 planes, den Lluis Duràn y Ventosa, ab un pròleg den Enric Prat de la Riba. — Llibrería de Francisco Puig y Alfonso. — Barcelona, 1905. — Cinc pessetes.

Parlarèm pròximament d'aquesta obra.

Nova vida, drama en tres actes den A. Rovira y Virgili, imprés a Tarragona en la Tipografía de E. Pamies. Un volum de 216 planes que 's ven al preu de 2 pessetes.

J. POUS PAGÈS

EMPORDANESES

NOVELETES

3 PESSETES

La Corbatinera Moderna

de P. BASTIDA

7, Canuda, 7

Corbates
Camises
Colls
Mitjons
Elàstics
Tovalloles
Guants
Botonaduras
Mocadors
Paraigues
Genres de Punt

7, Canuda, 7

MÉS BARATO QUE JO, NINGU

PASTILLES MORELLÓ

Obren per inhalació dels agents antissèptics y balsàmics que desprenen a mida que van disolventse en la boca. — Curen *refredats, tos, catarros, asma, bronquitis* y demés afeccions de l'aparell respiratori. — Indispensable als que han de cansar la veu y als qui llurs ocupacions els obliguen a sofrir cambis de temperatura. **Se vènen a casa tots els apotecaris.**

BIBLIOTECA POPULAR DE L'AVENÇ

VOLUMS PUBLICATS

1. — Santiago Rusiñol: **D'aquí i d'allà.**
2. — Lleó Tolstoi: **Contes** (primera serie). Traducció de J. Casas-Carbó.
3. — J. Massó Torrents: **Croquis Pirenencs** (primera serie).
4. — Sacher Masoch: **Historietes galizzianes.** Traducció de J. Casas-Carbó.
5. — Frederic Mistral: **Nerto**, poema. Traducció de Jacinto Verdaguer.
6. — Josep Aladern: **La gent del llamp.**
7. — Jacinto Verdaguer: **Viatges.**
8. — Molière: **L'Avar**, comedia en cinc actes. Traducció de J. Roca Cupull.
9. — J. Pous Pagès: **Per la vida**, novela.
10. — Dant Allighieri: **La Vida Nova.** Traducció de Manuel de Montoliu.
11. — Narcís Oller: **L'Escanya-pobres**, novela.
12. — Camil Flammarion: **Urania.** Traducció de Rafel Patxot y Jubert.
13. — Miquel S. Oliver: **L'Hostal de la Bolla.**
14. — Lleó Tolstoi: **Contes** (segona serie). Traducció de J. Casas-Carbó.
15. — A. Busquets y Punset: **Del Montseny.**
16. — J. Massó Torrents: **Croquis Pirenencs** (segona serie).
17. — Víctor Català: **Ombrivoles.**
18. — Ivan Turgueneff: **Ensaigs.** Traducció de Joan Rosselló.
19. — Enric Ibsen: **Joan Gabriel Borkman**, drama en quatre actes. Traducció de J. Roca Cupull.
20. — Emerson: **La confiança en sí mateix. L'Amistat.** Traducció de Cebrià Montoliu.
21. — Goethe: **La Margueridela** (escenes del *Faust*). Traducció de Joan Maragall.
22. — Xavier de Maistre: **Viatge al voltant de la meva cambra.** Traducció de Rafel Patxot y Jubert.
23. — Pascal: **Pensaments.** Traducció de Manuel de Montoliu.
24. — Gabriel Alomar: **Una vila que 's mor. Tot passant.**
25. — Valentí Almirall: **Articles literaris.**
26. — Jacinto Verdaguer: **Excursions.**
27. — Josep M.ª Folch y Torres: **Laria**, novela. Primer premi en el Concurs de Noveles.
28. — Felip Palma: **Asprors de la vida.**
29. — Emili Littré: **Positivisme.** Traducció d'Albert Aldrich.
30. — **Contes populars del Japó.** Traducció de J. Massó Torrents.
31. — Joan Alcover: **Art y Literatura.**
32. — Enric de Fuentes: **Tristors**, novela. Segon premi en el Concurs de Noveles.
33. — J. Pous Pagès: **L'endemà de bodes**, comedia en tres actes.
34. — Joan Rosselló: **En Rupit**, novela.
35. — Enric Ibsen: **Espectres**, drama en tres actes. Traducció de P. Fabra y J. Casas-Carbó.
36. — Lluis Domenech y Montaner: **Estudis politics.**
37. — Salvador Guinot: **Escenes castelloneses.**

RELLOTGES ◆ LÀMPARES

MOBLES

A PLASSOS: SENSE FIADOR

ALEXANDRE DIRAT: SANT PAU, 52 Y 54, Y MENDIZÁBAL, 28

Gran Balneari propietat de la Societat Anónima

Vichy Català

Situat entre la estació y el poble de Caldes de Malavella (Girona). Distancia de Barcelona: En tren correu, 3 hores; en tren lleuger, 2 hores 35 minuts.

ESTABLIMENT DE PRIMER ORDRE: Temporada de 1.er de maig a 30 de octubre

Aigues hipetermals de temperatura 60° centígrades, alcalines bicarbonatades-sòdiques. Sens rival pera el **reumatisme**, la **diabetes** y afeccions del **estòmac, fetge, melsa.**

Aquestes aigues, de reputació universal, sols se venen ab ampolles, y les ampolles porten totes els distintius ab el nom de la **Societat Anònima del Vichy Català.** Cridèm l'atenció dels consumidors, y molt particularment dels malalts, pera que no's dexin sorpendre admetent com idèntiques a nostres aigues, altres de **artificials** que s'oferexen en aquest mercat ab noms de **fonts imaginaries** que sols son marques de fábrica y no **fonts d'origen.**

De venda en totes bandes - Administració: Rambla de les Flors, 18, entressol

BALNEARI DE VALLFOGONA

Temporada oficial de 25 de juny a 15 de septembre

Taula rodona y restaurant. Bon *confort*. — Cotxes a l'arribada dels trens mixtes, en la estació de Tàrrega, línia del Nort. A la de Sant Guim, de la matexa línia, hi ha carruatge cap a Santa Coloma y Vallfogona. — Adressament postal: Vallfogona de Riucorb, provincia de Tarragona.

CABANELLAS Y C.ª ✱ BANCA ✱ VALORS ✱ CUPONS Rambla del Centre, 9, y Arolas, 9

¡FORA PEL MOXÍ!

Els POLVOS COSMETICS DE FRANCH treuen en pocs minuts el pel de qualsevol part del cos, mata ses arrels y no torna a surtir. No irrita'l cutis. Aquest depilatori es utilissim a les senyores que tingen pel moxí (vello) a la cara y brassos, perque ab ell poden destruirlo.

Un pot: 2'50 pessetes. S'envia certificat per correu si per endavant se reben 3'50 pessetes en libransa de Giro mutuo o en sellos de correu.

FARMACIA BORRELL, Compte del Assalt (carrer Nou) 52 - Barcelona

"RENACIMIENTO LATINO"

REVISTA MENSUAL QUE'S PUBLICA A MADRID

Madera, 5 y 7

Directors: a Espanya, Francisco Villaespesa; a Portugal, Abel Botelho

Secretari de Redacció: Josep Buylla

Director Artístic: Demetri Monteserin Administrador: Sebastiá Ramalho Ortigão

SUMARI DEL PRIMER NÚMERO

Trilogía del Evangelio de la vida: Pompeyo Gener. — *La Confesión de la Princesa Borghese* Pedro de Répide. — *Gorki:* Felipe Trigo. — *Inscripção:* Eugenio de Castro. — *Escándalo* Antonio de Albuquerque. — *Nocturno:* Francisco Villaespesa. — *Vida Española:* Isaac Muñoz. — *Horas de vida:* Jacinto Grau. — *O Encoberto:* Alfonso López Vieira. — *Tambor y Gaita:* Clarín. — *Lord Chamberlain:* Eugenio Ors. — *Antonio Nobre:* Justino de Montalvao. — *Soneto de trece versos:* Ruben Darío. — *Del Vivir:* Gabriel Miró. — *Eterna historia:* Abel Botelho. — *Meifrén:* José Francés. — *Renacimiento:* Antonio Machado. — *Un alto en la vida errante:* Pérez de Ayala y Antonio de Hoyos. — *Azorín y el humorismo:* León Coca. — *Hamlet y el Cuerpo de Sarah Bernhardt:* G. Martínez Sierra. — *A Doente:* Henrique de Mendonça. — *Renacimiento Latino:* R. Cansinos. — *O Paradoxo do Comediante:* Marcelino Mesquita. — *Palabras de fuego:* Salvador Rueda. — Nuestros Novelistas. *El Pensamiento Ajeno:* Silverio Lanza. — *Ensayos Filosóficos:* José Buylla. — *Los cortesanos de lo ínfimo:* Alejandro Sawa. — Bibliografías, *El porvenir Latino:* Leopoldo Alas. — *Arias tristes y Jardines Lejanos:* Miguel A. Ródenas.

Baixrelleu: Enrique Marín. — *Dibuxos:* Meifrén. — R. Casas. — Sotomayor. — Villodas. — *Ilustracions:* Ricardo Marín. - Parrilla. - Monteserín. - *Ex-libris:* Juan Gris. - Echevarría.

CAPSES DE LUXO

Pera casaments y batejos ab 5o per 100 de economía

FÁBRICA Y DESPATX: Carrer de Sant Pau, 38

ROBUSTINA

DURAN Y ESPAÑA

Eficacia inmediata

en Anemia, Neurastenia, Depressions nervioses, Clorosis, Debilitat, Atonía gástrica, Escrofulisme. — **Depósits:** Farmacies de **Genové**, Rambla Centre, davant del Liceu, y de **Durán y España**, Valencia, 278, dreta Ensanxe, al peu del Passeig de Gracia

Tipografía «La Acadèmica», de Serra germans y Russell, Ronda Universitat, 6